

ч. 4 (212) 2023

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

«ВІДСТУПАТИ
МИ НЕ БУДЕМО...»

пл. сен. Тарас Гаврилишин, ЧМ

Рисунок Юрія Журавля

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

4 (212) 2023

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Павло ГРИЦИНА
АДМІНІСТРАТОР У ПОЛЬЩІ

пл. сен. Ольга СВІДЗИНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

д. і. н. Андрій СОВА
пл. прият. Лідія ЧИР
пл. сен. прих. Ганна ГРЕЧИШКІНА
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Луценко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
вул. Зелена, 4, м. Самбір
Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com

В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle, #105 Columbia, MD 21044
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не кінечно є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №4 (212) 2023
З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію. Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки: Аня Олексин, Юля Зі, Оксана Літинська і Галина Стрипа на вершині Монблану (4810 м). 7 липня 2023 р.

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 **Юрій Леськів**
Чотири України

ОФІЄ

7 **КУПО**
Обрано Головного Пластовий провід

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

8 **Юрій Леськів**
Пл. сен. Ігор Мричко, СМ:
«Подібні зустрічі — вітер, який штовхає вперед»

13 **Аліна Носова, Олександра Онишкевич**
Два вишколи на «Верховині»

16 **Референтура комунікації станиці Вишгород**
Літопис найстарішої станиці Київської округи

20 **Любомир Домашевський**
Лісові студенти таборували на терені першої ЛШ

23 **Редакція**
На горі Параска збудували прихисток на честь пл. сен. Тараса Гаврилишина, ЧМ

ПЛАСТОВІ ЮВІЛЕЇ

26 **Ярема Зварчук**
Теплий відблиск Ювілейного Великого Багаття

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

28 **Юрій Леськів**
Пл. сен. Степан Красілич, ЧоК: від мрій — до реальності

НАША ІСТОРІЯ

34 **Олександр Панченко**
Він «звик волю шанувати...»

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

37 **Микола Сенейко**
«Українотворчі бесіди»

38 **Юрій Леськів**
Про Братство, випробуване гранітом, майданами і війною

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

44 **Андрій Сова**
Печатка 27 пластового куреня імени Івана Сірка у Дрогобичі

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

46 **Олесь Юрченко**
Андрій Сова про Івана Боберського: український націєтворець

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

48 **Юрій Юзич**
Пластун з Керчі, якого вбили окупанти

50 **Мирослава Олійник (Бучківська)**
Життя присвятив Україні

НА ВІЧНУ ВАТРУ

54 Сергій Молчанов
55 Тарас Давидюк
56 Андрій Чепіль
57 Іван Созанський
58 Юрко Стецик

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ЧОТИРИ УКРАЇНИ

*«Де злука — там сила»
І. Боберський*

Війна з Росією, яка триває від 2014-го, а особливо її теперішня гаряча фаза стала важким випробуванням для дуже багатьох з нас. В залежності від того, де перебуваємо і в якому статусі, а також що побачили і відчували за ті довгі роки і особливо від 24 лютого 2022-го, формуємо думки і переживаємо емоції.

Мабуть, не буду оригінальним у роздумах про все, що вже сталося і відбувається зараз. Спробую лише суб'єктивно глянути чи описати те, що бачу і чую: на заході і сході України, в глибокому тилу і порівняно близько до лінії фронту, від жінок і чоловіків, від військових і цивільних, від пластунів і волонтерів, які не завжди є членами нашої організації... У цьому розмаїтті думок, переживань, відчуттів складається враження, що існує не одна, а відразу щонайменше чотири України. І деякі з цих чотирьох функціонують абсолютно відсторонено.

УКРАЇНА ПЕРША: ВІЙСЬКО

Найвищим рівнем довіри та глибокої вдячності і пошани користується українське військо. Хлопці й дівчата у пікселі та мультикамі взяли на себе ношу, з якою впоралася б далеко не кожна армія, краще озброєна та оснащена. Військовий у нас асоціюється не просто із захисником — з єдиною опорою та надією. Це той, на кого сподіваємося сьогодні та в майбутньому: рятівник, який прожене ворога, відтак наведе лад всередині країни (демократичним, зрозуміло, шляхом). Він, український солдат, мужньо і мовчки долає труднощі, проходить нелюдські випробування, де змішані піт і кров, де руїни будівель змінюють окопи та бліндажі, а там буває по-різному...

В інтерв'ю з другом «Полковником» (ПШ ч. 1-2023, с. 25) у відповідь на запитання, скільки триватиме гаряча стадія війни, почув: «На даний час

[лютий 2023 р.] вважаю, що війна триватиме не менше п'яти років, але це не означає, що не більше». Тоді дехто з читачів висловлював думку, мовляв, це перебільшення. Тепер, коли з уст Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного ми дізналися про загрозу переходу до позиційної війни, прогнози друга «Полковника» зазвучали ще більш реалістично.

Пишу про це з думкою про українського солдата, сержанта, офіцера. З огляду на реалії, країна буде широкомасштабно вчитися жити в умовах перманентної війни, коли гаряча фаза змінюватиме позиційну. Військо у нас сталеве, але люди в ньому не з заліза. Після понад півторарічного перебування в бойових умовах військові потребують зміни, відпочинку, а скільки бійців з пораненнями, контузійми... Часто тепер чуємо: добровольці вже всі в ЗСУ. Як мотивувати й організувати інших потенційних захисників? Ось один з викликів для країни.

Збройні Сили України продемонстрували безліч прикладів стійкості та мужності. Разом з тим, наше військо переживає час становлення. Боляче, що саме за таких умов. Поглянувши глибше, можна розгледіти чимало потреб у змінах і вдосконаленні, але це справа фахівців. Ми ж бачимо, що пластуни-військовики у величезному українському армійському морі — це зразок у багатьох відношеннях.

УКРАЇНА ДРУГА: ВОЛОНТЕРИ І ДОБРОЧИНЦІ

Серед українських феноменів, знаних у світі, — виняткова волелюбність, яка в новітній історії проявила себе на майданах, а поряд із цим — волонтерство. Погодьтеся, волонтери в нас особливі своїми жертівністю, винахідливістю, витривалістю. І кордони тут не стають на заваді. Тому з початком теперішньої війни допомога передусім армії (а також вимушеним переміщеним цивільним громадянам) полилася справжнім морем. Здавалося, трудилися

всі і всюди. Головне — бажання, розуміння та свідомість, що саме потрібно було робити, — завдань знаходилося кожному. Хтось допомагав коштами, інші вишукували необхідні речі, хтось сортував, ще інші доставляли вантаж за призначенням. І віддалі не мала значення.

Тепер, після майже двох років тривання важкої війни, волонтерський рух помітно збавив оберти. На жаль... Не всім виявилися під силу темп і ритм, когось зупинили обставини. Не додають оптимізму деякі кроки з боку держави супроти волонтерського руху. Шкодить інформація, яка періодично проривається у публічний простір: волонтери з останніх сил намагаються виконати важливі запити військових у час, коли державним структурам це зробити було б незрівнянно легше. Але чомусь не роблять...

Знаю людей, які, попри все, не опускають рук до дня перемоги. Їх, на жаль, дедалі менше.

УКРАЇНА ТРЕТЯ: БАЙДУЖІ

Є й такі, хто у своєму теперішньому житті не помічає перших двох категорій, перебуваючи ніби в іншій, паралельній реальності: в зоні комфорту. Це теж українці, які живуть виключно власними інтересами, і їм глибоко начхати, що ж там і як під Авдіївкою, Бахмутом чи в Серебрянському лісі. Таких багато. Між іншим, ця категорія наших співвітчизників з розряду тих селян, які юрбою переслідували та спіймали свого часу Біласа і Данилишина, або тих запроданців, які наводили енкаведистів на криївки УПА. Від байдужості до зради — один крок. Тому з такою «третьою Україною» щось слід робити. Можу помилятися, але тут потрібна дієва державна політика чи щось на зразок того. Але її успіх залежить від державних мужів, а це ще одна категорія, наступна.

УКРАЇНА ЧЕТВЕРТА: ВЕРШИТЕЛІ ДОЛЬ ЛЮДСЬКИХ

У війні треба перемагати. Іншого варіанту немає. Тут як у гаслі: «Воля або смерть!» Суспільство з його складовими — таке, яким воно є (частково описав вище). Іншого в нас немає, але всі ж дивляться на провідників. Вчасні рішучі кроки характеризують розумну владу. Важко втримати країну, важко, щоб все бездоганно функціонувало у час війни з таким ворогом, як Росія. Але війна не може бути виправданням тому негативу, який існує в країні і за чим спостерігаємо ледь не щодня: у ЗМІ чи просто в побуті. Чому жінки, літні люди і діти мають тижнями-місяцями ходити під стінами владоможців у різних місцевостях з гаслами «Спочатку дрони, а потім стадіони!» та з вимогами справедливості? Чому корупція залишається тотально поширеним і якимось неперборним злом? Чому хабарникам, корупціонерам і просто злодіям в особливо великих розмірах вдається уникати справедливого покарання? Таких «чому?» без аргументованих відповідей назбирається доволі багато.

***

Дві зі згаданих вище категорій демотивують, сіють зневіру, викликають опускання рук, але... Сподіваймося на те, що Україна пройде перезавантаження, важке, тривале, крізь вогонь і пекло, з загостренням, коли все чорне в суспільстві стає максимально огидним, а благородне і жертвоне — яскравим прикладом для поколінь. Вірмо, що це перезавантаження завершиться перемогою над ворогом внутрішнім і зовнішнім.

Сьогодні ж кожен із нас обрав, до якої з Україн належить (і їх, цих Україн, напевно, не чотири, а 5, 6 чи й 7...). Питання в іншому: що ще має статися і що маємо зробити, щоб змінилася суспільна свідомість?

ЩО ЩЕ ПОТРІБНО,
ЩОБ УКРАЇНА СТАЛА ОДНА?!

Конференція українських пластових організацій

Австралія – Австрія – Аргентина – Великобританія – ЗСА – Канада – Німеччина – Польща – Україна
Словаччина – Іспанія – Франція

ОБРАНО ГОЛОВНИЙ ПЛАСТОВИЙ ПРОВІД КАДЕНЦІЇ 2023–2026

18 ЛИСТОПАДА, ПІД ЧАС 21-х ЗБОРІВ КУПО,
ОБРАНО НОВИЙ СКЛАД ПРОВІДУ СВІТОВОГО ПЛАСТУ.
ТОГО Ж ДНЯ НОВООБРАНИЙ ПРОВІД СКЛАВ ПРИСЯГУ

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА РАДА

Голова ГПР —
пл. сен. Ігор Микита (США)
Заступник голови ГПР —
пл. сен. Ксенія Балук (Аргентина)
Писар ГПР —
пл. сен. Марко Чуквінський (Україна)
Член ГПР —
пл. сен. Богдан Савицький (США)
Член ГПР —
пл. сен. Ганя Шиптур (Канада)
Заступник члена ГПР —
пл. сен. Роман Ващук (Канада)
Заступник члена ГПР —
пл. сен. Пилип Ботте (Австралія)

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

Голова ГПБ —
пл. сен. Мирон Спольський (Україна)
Заступниця голови —
пл. сен. Христя Санторе (Нідерланди)
Генеральний секретар —
ст. пл. Олена Бондар (Франція)
Діловод фінансів —
пл. сен. Роман Стельмах (США)
Діловод спеціальних доручень —
пл. сен. Андрій Ґеник-Березовський (Канада)
Діловод інформацій —
пл. сен. Ольга Муха (Велика Британія)
Головна Булавна УПП —
пл. сен. Наталя Середа (Німеччина)
Головна Булавна УПН —
пл. сен. Оксана Горіх-Пастушак (Канада)
Головна Булавна УПЮ —
пл. сен. Люба Журко (Україна)
Головний Булавний УСП —
ст. пл. Максим Студілко (Україна)
Головна Булавна УПС —
пл. сен. Леся Федоренко, Гр. (Україна)

Бажаємо успіхів у виконанні діловодств і вітаємо пластовим гаслом Сильно! Красно! Обережно! Бистро!

РЕЗОЛЮЦІЯ ЩОДО «ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ»

Під час 21-х Зборів КУПО прийнято резолюцію щодо «Пластового шляху», запропоновану видавничою комісією: «21-ші Збори КУПО стверджують, що пластовий часопис «Пластовий шлях» має продовжити видаватися друком та в електронному форматі. ГПБ спільно з крайовими організаціями та редакцією часопису мають розробити політику трансформації / функціонування / підтримки «Пластового шляху»».

Сподіваємося, ця резолюція позитивно вплине на подальшу долю нашого пластового видання.

Редакція

Пл. сен. ІГОР МРИЧКО, СМ:
«ПОДІБНІ ЗУСТРІЧІ –
ВІТЕР, ЯКИЙ ШТОВХАЄ ВПЕРЕД»

16—19 листопада 2023 року неподалік Варшави відбулися чергові, 21-і Збори Конференції Українських Пластових Організацій. Жвава діяльність делегатів з багатьох країв, де діє чи зароджується Пласт, важливі рішення, цікаві дискусії... Все це — ознаки події, яку вважаємо головним міжкrajовим пластовим форумом.

Якими побачив та відчув 21 Збори КУПО голова КПС Польщі пл. сен. Ігор Мричко? Адже для пластунів цього краю все розпочалося значно швидше — з моменту, коли запрацював оргкомітет.

— Друже Ігор, передусім, вітаю з успішним проведенням Зборів КУПО, які вперше відбулися на теренах Польщі. Все пройшло на найкращому організаційному рівні. А як розпочиналася підготовка форуму?

— Все почалося восени рік тому, під час візиту до Польщі тодішніх голови ГПБ пл. сен. Мирона Спольського, члена ГПБ пл. сен. Андрія Ребрика та голови КПС України пл. сен. Станіслава Андрійчука. Ми спілкувалися у Варшаві після зустрічей із харцерами, обговорювали табори, організовані спільно з КПС України. Тоді вперше я почув запитання: чи ми змогли б зробити все необхідне для того, щоби провести 21

Збори КУПО? Мої початкові емоції — здивування і легкий шок, якщо можна так висловитися. Не сподівався, що буде запропоновано щось подібне. Ми домовилися на визначений час, щоб продовжити дискусію на цю тему. Адже слід було все обдумати. Так і почав розмірковувати: як все організувати, хто і за що зміг би відповідати. Чи маємо достатньо людей і сили для організації Зборів КУПО? Проаналізувавши, ми вирішили: зробимо це, хоч проєкт доволі масштабний.

— Так і розпочалася праця...

— Найперше — оргкомітет. Розпочав його формування, відтак ми дискутували про те, як мають виглядати Збори КУПО в Польщі. Щодо місця, були дві думки: Перемишль або околиці Варшави.

Ми дуже хотіли провести Збори у Перемишлі. Історично це було би доречно. Адже там наша організація теж брала свій початок. Друга перевага — це найближче до України. Третє — це етнічно українські землі, на яких до 1947 року мешкало багато українців. Ще одна особливість — Український Народний дім в Перемишлі: місце з багатою історією. Це важливий символ для всіх етнічних українців у Польщі.

Інша локація — під Варшавою, з огляду на можливість кращої організації, комунікації для пластунів усього світу. Маю на увазі, передусім, леговище.

<

Пластуни Польщі — учасники 21-х Зборів КУПО. Перший праворуч у першому ряді пл. сен. Ігор Мричко, СМ. Перший ліворуч — экс-консул України в Гданську пл. сен. Лев Захарчишин, V. Фото Андрія Зварича

Ми зважили усі «за» і «проти». Кінцевий вибір впав на Варшаву. З практичного огляду, нам було під силу організувати Збори КУПО саме неподалік столиці Польщі.

В Перемишлі є можливість організувати такий форум, але з використанням декількох місць. Проживання — не в одному, а у двох готелях, наради — в Народному домі, харчування — ще в іншому місці. З цим був би великий клопіт. Отже, ми обрали Варшаву.

Мушу зазначити, що великий тягар ліг на плечі голови оргкомітету ст. пл. Оленки Боднар-Потоппик, ОД. Вона розподілила обов'язки і визначила завдання. Між оргкомітетом і Крайовою пластовою старшиною постійно була співпраця, але найбільший тягар був таки на оргкомітеті.

Було непросто поєднати все в одне ціле. Наприклад, готелю потрібно повідомити відповідну кількість осіб, а ми її не знаємо майже до початку Зборів.

Було багато різних викликів. Оргкомітет з усіма завданнями чудово впорався, і це значною мірою завдяки подрузі Оленці. Дякую їй, а також всім, хто трудився над підготовкою: ст. пл. вірл. Оленка Слободяник, ШОК; ст. пл. Вікторія Роль; ст. пл. Павліна Приходженко; ст. пл. Оля Лесишин; ст. пл. Юля Рубіш; ст. пл. вірл. Уляна Савченко; ст. пл. Любомир Слабик; ст. пл. Максим Репетило; ст. пл. Дарко Шипка і ст. пл. Петро Кіх.

— ” —
**ЗБОРИ КУПО – ЦЕ СВЯТО ДЛЯ НАС
І ВЕЛИКИЙ ВИЯВ ДОВІРИ ПРОВІДУ.
ТОМУ МИ НАМАГАЛИСЯ ДОКЛАСТИ
ЯКНАЙБІЛЬШЕ ЗУСИЛЬ.**

— Минули нелегкі місяці підготовки, подія на решті розпочалася. Якими були Твої емоції?

— Величезне хвилювання. Одночасно — дуже заклопотаний. Думаєш, щоб організаційно все було як слід, ще щось вирішуєш в останню хвилину. Разом з тим,

^ Ст. пл. Іван Гривнак і пл. сен. Марко Бей, ЛЧ, перед недільним Богослужінням під час 21-х Зборів КУПО. 19 листопада 2023 р. Фото Андрія Зварича

поспішаєш, бо за мить маєш стояти перед делегатами, щоб розпочати Збори КУПО. Саме той момент відкриття став найбільш хвилюючим. Усвідомлював: ми змогли організувати все, пластуни багатьох країв з'їхали до нас. Якби ми не були такі міцні в краї, таке свято Пласту в нас не відбулося би.

Емоції брали верх, коли пл. сен. Андрій Ребрик зачитував прізвища пластунів, які відійшли на Вічну Ватру, а серед них — загиблих у російсько-українській війні пластунів-військовиків. Не знаю, як це описати.

У момент початку такої події усвідомлюєш силу і важливість діяльності Пласту, те, що ми всі працюємо, щоб творити це і передавати нашу іскру наступним поколінням.

— Які, на Твій погляд, найважливіші рішення прийняли Збори КУПО в Польщі і яка точка програми була найбільш цікавою та корисною?

— Перше — прийняття трьох нових країв до складу Конференції Українських Пластових Організацій: Еспанії, Словаччини і Франції. Зростання нашої організації в теперішню пору — це вкрай важливо.

Друге — це поява у проводі Головної булавної Уладу пластових пташат. Нею стала пл. сен. Наталія Середа з Німеччини. У подружки Наталії хоч і дорадчий голос в ГПБ, але все ж офіційно — це визнана пластунка-діловод, яка займатиметься розвитком нового уладу.

Також затверджено нагороду Срібний Хрест «За значне діло» для пластунів-військовиків і волонтерів за внесок у боротьбу в російсько-українській війні.

На мою думку, відбулася важлива світоглядна дискусія про спільні для всіх виклики, про те, як єднатися заради майбутнього України (дискутували пл. сен. Марко Якубович, ЛЧ, зі США, пл. сен. Борис Франкевич, У, з Німеччини, пл. сен. Ольга Герус, ЧоК, з України, пл. сен. Христина Кмить з Австралії, а модератором була пл. сен. Ольга Муха, ЧХ, з Великої Британії).

До делегатів 21-х Зборів КУПО промовляли Митрополит УГКЦ пл. сен. о. Борис Гудзак, ОХ, та канадський дипломат пл. сен. Роман Ващук, ЛЧ.

— Чи шкодуєш, що не об'єднали в один улад УСП та УПС?

— Не шкодую (посміхається). Велика Рада УПС із цим обговоренням мала би тривати два дні, а старшим пластунам і пластункам така перспектива не вельми подобалася. Якщо без жарту, то на даний час є багато більш важливих питань: розвиток Пласту в нових краях, міграція, тобто як працювати в умовах значного переміщення пластунів. Є випадки, коли юнаки чи новачки міняють місце проживання кожні півроку.

Дай Бог закінчити війну. Треба продовжувати допомагати українському війську. А дискусія про об'єднання уладів може зачекати. Зараз це не є нагальним.

— Не можу не спитати про подальшу долю журналу «Пластовий шлях». Про це теж ішлося на Зборах КУПО.

— Вважаю, це дуже важливе медіа в Пласті. Єдиний часопис, єдине періодичне видання, яке є в нашій організації на даний час. Більше нічого ми не видаємо. Розумію, що журнал не мусить бути цікавим для всіх уладів — від новачків до сеньйорів. Але є багато пластунів по краях, які читають «Пластовий шлях», він є важливим для них. Це засіб комунікації між пластунами різних країн.

Також журнал є візитівкою, яку ми маємо як організація назовні і фізично можемо показати комусь: ось ми, так виглядає Пласт в Україні, Аргентині, Польщі, в Іспанії, Канаді, Австралії і США. Це поєднання всього Пласту в одному періодичному виданні, яке пристойно виглядає і яке не соромно показати будь-кому.

Між іншим, це те, що після нас залишиться як свідок історії. Розумію, що все можна діджиталізувати, помістити в комп'ютері, але джерелом на тривалий час, що залишиться і збережеться, буде цей журнал.

Мені завжди приємно взяти до рук «Пластовий шлях», погортати, прочитати, довідатися, що діється в тому чи іншому краї. Не заперечую, можна й у мережі щось прочитати, але мені хотілося би користуватися й цим журналом як джерелом інформації. Тому особисто мені як пластунові «Пластовий шлях» потрібен.

Звісно, вартує дискутувати, чи журнал слід видавати на папері й онлайн, чи виходитиме у світ якась одна версія.

1. 21-ші Збори КУПО розпочато
2. Делегати найвищого пластового форуму. Світлина на згадку. 18 листопада 2023 р.
3. Дякуємо КПС Польщі та оргкомітетові за організацію 21-х Зборів КУПО на високому рівні
4. «Ті, що греблі рвуть» з відзнакою форуму
5. Перше голосування
6. Одна з дискусій в малих групах, яку модерує пл. сен. Дарія Ковч-Якубович, ПС (США)

Фото ст. пл. гетьм. скоба Андрія Зварича, СМ

^ Делегати 21-х Зборів КУПО зі США.
18 листопада 2023 р. Фото Андрія Зварича

— Збори КУПО відбулися. Які тепер пляни виношують пластуни Польщі?

— Для нас відбувся значний поштовх до дальшої праці. Відчуття того, що ми є в силі зорганізувати світову зустріч — одне з найважливіших. Це коштувало багатьох зусиль, але ми спроможні.

Майже всі, хто це зробив, — старші пластуни: енергія несамовита. Ці хлопці і дівчата сповнені великих та цікавих ідей.

— ” —

МИ ЗУСТРІАЛИСЯ З ПЛАСТУНАМИ ЦІЛОГО СВІТУ, ПОЧУЛИ ДОСВІД ІНШОГО ПЛАСТУВАННЯ. ЦЕ НАПРАВДУ НАДИХАЄ. 145 УЧАСНИКІВ ЗБОРІВ З РІЗНИХ КРАЇН, З НИХ – 101 ДЕЛЕГАТ, А ТАКОЖ 10 ЧЛЕНІВ ОРГКОМІТЕТУ. ДУЖЕ ВЕЛИКЕ І ПОВНОЦІННЕ ПЛАСТОВЕ КОЛО.

Мені довелося бути учасником різних дискусій. Шукав відповіді на деякі питання — і раптом чую про інший підхід до вирішення тої чи тої справи. Пластуни з інших країв допомогли. Вони ділилися досвідом, як би розв’язали це в них. Тому подібні зустрічі — вітер, який штовхає вперед.

— Що Ти побажав би організаторам наступних Зборів КУПО?

— 22 Збори Конференції Українських Пластових Організацій відбудуться у Великій Британії.

Тепер ми постараємося написати всі пункти, які треба би було зробити почергово. Нам цього трішки бракувало.

Зараз для наступних Зборів КУПО — велика рішучість. Треба багато кави і позитивного мислення. Без сумніву, все вдасться, але треба в це вірити.

Буде багато труднощів. Тому потрібен якнайкращий оргкомітет і його голова, як наша подруга Оленка, щоб люди вірили і хотіли, а в Пласті це не є проблемою.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

ДВА ВИШКОЛИ НА «ВЕРХОВИНІ»

пл. прих. АЛІНА НОСОВА

пл. сен. пр. ОЛЕКСАНДРА ОНИШКЕВИЧ,
референтка преси КПС Великої Британії

27—29 жовтня 2023 року Божого легендарна пластова оселя «Верховина», що у Північній Валії, приймала одразу два унікальних вишколи

— ” —

ПЕРШИЙ В ІСТОРІЇ ПЛАСТУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ВИШКІА ВПОРЯДНИКІВ ТА ВПОРЯДНИЦЬ УЛАДУ ПЛАСТОВОГО ПТАШАЦТВА, АБО ЯК МАМИТАТИ СТАВАЛИ ЧАРІВНИКАМИ ТА ЧАРОДІЙКАМИ У МІСТИЧНІЙ «ВЕРХОВИНІ»

^ Під час мандрівки учасників вишколу пташачих впорядників та впорядниць.
Фото Христини Тинкалюк

Одинадцять впорядниць та впорядників найменшого уладу Пласту, а також троє інструкторів та троє учасників проводу прибули на пластову оселю у Північній Валії під назвою «Верховина». І тут раптом всі стали дітьми, адже вишкіл розпочався з представлення інструкторів-чародійок, блискіток, мильних бульбашок та різних звуків, тобто густо розлитих чарів у повітрі.

Згідно з легендою, всі учасники опинились у Школі чарівників та чародійок, захованій далеко в горах, де можна було зосередитись на віднайденні потужного джерела суперсили в собі та дітях, щоб робити світ кращим вже сьогодні. Наче і вчилися, а наче і просто, як дітлахи, захопились Великою грою. Відважних пташачих батьків «навчали» чарів, як запалювати дитячі серденька.

Гутірки та майстерки учасники розділяли на частини: і самі проводили сходи, і були у ролі пташат на них. На факультеті легендознавства майбутні та діючі впорядники вчилися творити легенду-оповідь-казочку буквально з нічого або з предметів, знайдених у кишені. В результаті учасники створили чудові оповідки для пташат на зовсім недитячі теми, до прикладу, вшанування пам’яті жертв Голодомору.

Прокидаючись вранці, учасники співали. Також співали під час руханки, перед та після прийняття їжі, між майстерками і церемоніями та просто так, щоб вивчити слова самим та навчити інших. Де би не були, чи у горах, чи у бараці, «пісня була поміж нас» повсякчас.

Очолила Школу верховна пластунка-чародійка пл. сен. Юлія Поліковська, Rt, референтка УПП (станція Лондон). А допомагали їй професорки чотирьох факультетів разом з писаркою-магом: факультет вмілостей — пл. сен. Надія Фединак, ЧХ (станція Лондон); факультет пісні — пл. сен. прих. Христя Проців (станція Лондон); факультет природи — ст. пл. вірл. Христя Козуб, ЧоК (осередок Кембридж); факультет легендознавства — ст. пл. Христя Тинкалюк (станція Ноттінгем); писар школи пл. сен. прих. Аліна Носова (станція Лондон).

Зачаровані батьки розїхалися додому по Великій Британії та Європі (а саме — до Швейцарії) та поділилися своїми враженнями:

«Всім дякую за ці три дні. Це найкраще, що зі мною ставало останнім часом. Я давно не зустрічала таку високу концентрацію чудових людей в одному дуже особливому місці», — мама Лідія.

«Дякую усім за чудові фото і за ці дні! Пригод і емоцій за 3 дні як за тиждень. Чар-зілля, магія, ватри і навіть розлючені бики... Було прекрасно», — мама Таня.

«Грати гру, через яку можна навчитися життєво важливих навичок, — так може бути лише в Пласті! Дякую всім за чудову компанію, за досвід, мудрість, навички, випробування і виклики. Все це знадобиться у Великій Грі», — мама Ліля.

«Я готовий перевертати гори, і у мене тепер багато ідей та знайомих, які допоможуть це зробити», — тато Юрко.

«До вишколу я була вмотивована дуже багато працювати, старатися для дітей, гратися з ними, шукала нові знання, а знайшла набагато більше: ви всі показали, ЯК грати в цю Велику Гру», — мама Анна.

«Пласт — це Велика Гра, і особливо Пташацький улад дає можливість поринути в дитинство дорослим з дітьми... Це так чудово, особливо, коли ти там уже з власними дітьми і новими друзями! Це світ незабутніх пригод і вражень з людьми, які мають вогонь в очах і в серці, і щиро, з наснагою, веселоцями і співом передають цю іскру далі як при ватрі, так і в житті», — мама Дарина.

<
Гутірка пл. сен. Христини Проців з пташатами про пісні. Фото Лідії Романюк

<
«Найдовший у світі марафон» — символічний забіг на підтримку захисників України. 29 жовтня 2023 р. Світлина з фотоархіву оселі

<
Учасниця вишколу пташачих впорядників та впорядниць Таня проводить майстерку на тему Великодня. Фото Юрія Тимчука

«Дякую всім, що включились у Велику Гру, за спільно проведений час, за спільні емоції, веселоці та обмін досвідом! Ці вихідні — як ковток свіжого повітря, надихнули та зарядили енергією!» — мама Уляна.

«Най Бог милує! В цьому світі якісь англомовні маглі! Поверніть мене назад у ВерховиноУкраїну», — мама Аліна.

В той час, як велика магія панувала на пташачому підтаборі, у сусідньому бараці навчалися новацькі виховники та виховниці.

Вперше за останні десятиліття відбувся очний дошкіл новацьких виховників за сприяння та організації Координаційного центру пластових осередків в Європі та КПС Великої Британії. Цей дошкіл новацьких виховників є важливою практичною частиною Гібридних вишколів, впроваджених Координаційним центром в середині 2022 року.

Інструктори прибули з Британії, Нідерландів та Австрії. Серед організаторів та інструкторів були присутні голова Координаційного центру пл. сен. Христіна Санторе та координатор праці УПН при КЦПГЕ пл. сен. Оксана Водотика, які подбали про створення програми і методи дошколу. Оксана була коменданткою новацького дошколу.

Учасниками очного дошколу були ті, хто хочуть стати виховниками та виховницями та вже пройшли гібридні вишколи, а також активні пластуни, які мали бажання освіжити своє знання та здобути новий досвід.

Своїми враженнями поділилася пл. сен. Надія Дорошенко, яка є сестричкою новацького рою з м. Стоук-он-Трент:

«Можу сказати, що це було одне з найкращих навчань у моєму житті. А за кількістю рідних за духом і цінностями людей — точно найкраще! Відчувала себе новачкою. Стільки невідомого фану — інструктори попрацювали на славу!»

Інструкторка та водночас комендантка усього вишколу як цілості пл. сен. Валерія Панчук пригадує: «Емоцій багато-багато. Я була інструктором під час цього вишколу. То було фантастично працювати з іншими інструкторами, які приїхали з Нідерландів, а також з Австрії та з Лондона. Це був вишкіл новацький, але паралельно також мали вишкіл пташацький. Програма була така насичена, що ми (інструктори — ред.) ледве бачилися. Емоцій багато, ми всього так багато навчилися. Працювали з дорослими, але думали ексклюзивно про дітей і про Пласт: і методи виховання, і чому ми це робимо так, як ми це робимо. Це нас об'єднує, це нам дає ту саму мету. Багато виховників були новесенькі, тобто тільки долучилися до Пласту завдяки їхнім дітям і побачили, яка це фантастична організація, захотіли також долучитися до виховної праці. Ми всі (не тільки інструктори) навчали і вчилися один від другого, і це є найкраще. Ми собі думали, що це за люк: ми дорослі — і нас годували, ми гралися як діти від п'ятниці до неділі, і робили всілякі змаги, і мали сходини новацькі, і мали вогники новацькі, і робили майстерки. І це було справді гарно для дорослих, так багато сміху, що вже аж боки боліли. Пласт — це Велика Гра, і багато учасників дошколу це усвідомили. Сподіваємось, що ці всі нові виховники будуть іскрою та передадуть її далі».

В тому часі на підставі виконаних передумов Крайова Пластова Старшина Великої Британії вирішила надати ступінь КВ I пл. сен. пр. Надії Дорошенко (осередок Стоук-он-Трент), пл. сен. пр. Олександрі Онишкевич (осередок Лідс), пл. сен. дов. Валерії Панчук (станція Ноттінгем) та ст. пл. Марині Балаці (станція Лондон). А також на підставі виконаних передумов — ступінь КВ II пл. сен. дов. Ларисі Смондуляк (станція Лондон).

— ” —

БАЖАЄМО ВСІМ УЧАСНИКАМ ТА НОВОІМЕНОВАНИМ УСПІХУ ТА НАТХНЕННЯ, А ТАКОЖ БУТИ ІСКРОЮ, ЩОБ ЗАПАЛЮВАТИ ВЕЛИКОЮ ПЛАСТОВОЮ ГРОЮ ДИТЯЧІ СЕРДЕНЬКА!

✓ *Незабутні осінні дні та вечори на «Верховині». Північна Валія, жовтень 2023 р. Світлина з фотоархіву оселі*

ЛІТОПИС НАЙСТАРІШОЇ СТАНИЦІ КИЇВСЬКОЇ ОКРУГИ

Референтура комунікації станиці Вишгород
Світлина зі станичного фотоархіву

«30 років тому, коли відродилась Україна, на Великому Лузі, що за порогами Дніпра, постали зі сну величні лицарі — козаки. Скликали вони раду і почали думати, як допомогти Україні, щоб з відродженого люду вирости справжні лицарі, славетні їх нащадки. Козаки-розвідники, пластуни, пустили орлів-скобів, що ширяли в козацькому степу, у велику Україну. І понесли скоби вогонь козацького духу по світу. І зупинились на Вишгородських горах та знайшли гідних лицарських нащадків, що стали називатись пластунами, як їхні прадіди. Загорівся козацький дух, розпалівся в серцях пластунів та пластунок і палає донині. 7 жовтня станиця Вишгород святкувала 30 років від того часу, як чар пластування запалав у серцях лицарських нащадків, та 17 років — як високо ширяють пластунки «Шостокрили» на теренах України».

З Легенди святкування 30-ліття станиці,
пл. сен. пр. Оксана Самчук, ШОК

7 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ БОЖОГО ПЛАСТУНИ КИЇВЩИНИ СВЯТКУВАЛИ 30-ЛІТТЯ ПЛАСТУ У ВИШГОРОДІ, НАЙСТАРІШІЙ СТАНИЦІ КИЇВСЬКОЇ ОКРУГИ, ТА 17-ЛІТТЯ СТВОРЕННЯ КУРЕНЯ «ШОСТОКРИЛІ» В УКРАЇНІ.

▼ Перший станичний табір «Кидок у ніч», с. Жукин, Вишгородський р-н, Київська обл., березень 1994 р. Гуртки УПЮ «Волошки», «Лілеї» (виховниця пл. сен. Ліля Прудко), «Чорні вовки», «Лиси» (виховник ст. пл. Микола Сульжук). Фото св. пам. пл. сен. Валерія Новака

Станиця Вишгород була заснована 1992 року при парохії святого Андрія Первозванного УГКЦ (тепер Собор Вишгородської Богородиці УГКЦ). Пластову іскру в серцях вишгородців трепетно і завзято розпалили засновники станиці — тодішній парох о. Сергій Прудко (пл. сен. довір'я друг Скок, який є одним із засновників станиці Київ), подруга Шипшина (пл. сен. пр. Ліля Прудко), друг Босий (пл. сен. пр. Микола Сульжук, ВЛ) та друг Отаман (світлої пам'яті пл. сен. пр. Валерій Новак, ВБ). Першими пластунами, окрім власних дітей друга Скока, Тараса та Олеся, стали діти та онуки парохіян.

У ЛИПНІ 1993 РОКУ БУЛО ОРГАНІЗОВАНО ПЕРШИЙ ТАБІР ДЛЯ ДІТЕЙ ПАРОХІЇ ЗА ПЛАСТОВОЮ МЕТОДИКОЮ «САРЕПТА», ЩО ВІДБУВСЯ В СТІНАХ МОНАСТИРЯ В с. УНІВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛ. ВІДТОДІ ПЛАСТОВИЙ ОСЕРЕДОК У ВИШГОРОДІ ПОЧАВ АКТИВНО РОЗВИВАТИСЯ.

У 1994 році у цьому маленькому місті пластувало близько 50 дітей від 6 до 15 років, діяли три гуртки юначок: «Волошки», «Лілеї», «Мальви», та три гуртки юнаків: «Лиси», «Гепарди», «Чорні Вовки». Останні перейшли зі станиці Київ та разом з іншими гуртками юнаків створили підготовчий курінь ім. Миколи Міхновського. Також пластувало два новацькі рої: новачок «Сунічки» та новаків «Іжаки». Батьки були зорганізовані в гурток Пластприятю «Мурашки». Пластуни активно долучались до національно-патріотичного відродження в місті. Було ініційовано та зорганізовано низку заходів для міста: разом з козацькою сотнею встановлено пам'ятний хрест жертвам голодоморів та політичних репресій, відновлено традиції колядування, ходіння з вертепами, вперше в місті завдяки громаді УГКЦ та пластунам зорганізовано свято Миколая не тільки для дітей громади, а й для всіх вишгородців.

Пісенний вечір Осередку праці УСП
станіці Вишгород, 2006 р.

Табір знайомства дорослих із нашою організацією
«Знайомтесь: Пласт». Комендантка ст. пл. Оксана
Хмеленко (Самчук), ШОК.
Канал Київської ГЕС, серпень 2015 р.

Добре діло представників усіх уладів станиці
Вишгород у рамках ВВМ-2023

Від 1995 року до 2002 року діяльність станиці призупинилась, проте пластуни продовжували гуртуватися й активно долучатися до життя в громаді як парохіяни. Пластунки стали основою створеного ансамблю «Коралі» (керівник п. Леся Потіцька), чий спів заповняв серця пісню в Україні та далеко за її межами. І вже пізніше, від 2008 до 2021, пластуни допомагали у проведенні Всеукраїнського фестивалю «Вишгородська Покрова», організатором якого був хор «Коралі».

2002 РІК СТАВ НОВИМ СТАРТОМ ДЛЯ СТАНИЦІ ПІСЛЯ БАГАТОРІЧНОЇ ПАВЗИ.

За ініціативи колишніх юначок Наталії Шевченко, Марини Мамусевої, Оксани Хмеленко, Ярослави Тимошенко, а також друга з Ірпеня Тараса Мамчура, за підтримки перших виховників станиці було відновлено діяльність осередку у Вишгороді. Перші сходини ініціативної групи відбулися 29 вересня, у жовтні організовано прогулянку до Дзвінкової криниці (давнього джерела, розташованого поблизу колишнього Києво-Межигірського монастиря).

Тієї ж осені Блаженніший Кардинал Любомир Гузар благословив вишгородських пластунів на добрий початок і довге пластування.

Навесні 2003 року були набрані гуртки юнаків та юначок та новацький рій. Почалась віха активних пластових пригод, долучення до акцій станиць Київ та Тернопіль, різних крайових заходів. Зокрема, у 2003 році команда вишгородських пластунок зайняла третє командне місце в «Орликіяді», а у 2006 році вишгородська пластунка розвідувачка Анна Ющенко стала Гетьманівною.

У 2004 році було створено підготовчий курінь УПЮ ім. Ганни Барвінок, де зростали найкращі юначки в світі. Дехто з них став вірлицями, які і дотепер активно пластують в різних осередках та краях.

Старші пластуни та сеньйори станиці активно долучались до діяльності не лише в осередку, а й у краї, стаючи членами Булав УПН, УПЮ та УПС. У 2007, 2012 долучались до організації та проведення ЮМПЗ в Канаді та Львові, до організації та проведення вишколів і дошколів, таборів різних рівнів.

Окремо хочеться згадати усіх станичних Вишгорода, які в різні роки вклали у розвиток так багато своїх сил, часу та любові: ст. пл. Марина Мамусева, ШОК,

< *Новацький рій «КітПес», дівчата з куреня «Шостокрили» в Україні, пташата гнізда «Веселі чубчики» та гнізда «Пташата з Високого гнізда». Вишгород, ВПР. 2019 р.*

< *Гетьманівна з Вишгорода пл. вірл. Анна Ющенко (посередні) із подругами з куреня. Орликіяда, 2008 р.*

< *Пташата з Високого гнізда станиці Вишгород. Індіанський табір, с. Лука Івано-Франківської обл., оселя «Білий бізон». Комендантка Антоніна Прудко, 2020 р.*

пл. сен. пр. Ярослава Бень (Тимошенко), ШОК, пл. сен. пр. Оксана Самчук (Хмеленко), ШОК, пл. сен. пр. Анна Павленко (Брагарник), ШОК, ст. пл. Юля Карпета, ШОК, пл. сен. пр. Оксана Ніцак, ШОК.

У різний час і за різних обставин пластуни Вишгорода долучалися до розвитку пластового руху в інших осередках України і світу, зокрема, стали ініціативною групою для створення станиці Ірпінь, долучаються до розвитку Пласту в Ужгороді, в Європі, зокрема у Польщі.

Окрім виховницької діяльності пластуни беруть участь в акціях у місті, завжди мають дружні взаємини з громадою Собору Вишгородської Богородиці УГКЦ, також із Лицарями Колумба громади Собору. Щорічно активно ініціюють та долучаються до проведення спільних заходів: свята Миколая, вертепів, Великоднього благодійного ярмарку, гаївок, стійки біля Плащаниці, прощі, акції Вифлеємський Вогонь Миру. «Шостокрили», яких є багато в станиці, постійно організовують для парохіян та жителів міста традиційні українські заходи (Андріївські вечорниці, Маланкування, Розколяда), акції вшанування пам'яті жертв Голодомору, Великодні школи-майстерки та благодійні Великодні ярмарки, майстер-класи з писанкарства.

У 2019 році громада Собору Вишгородської Богородиці УГКЦ святкувала своє 30-ліття за активної участі пластунів станиці Вишгород, які є невід'ємною частиною історії становлення і зростання громади.

Якщо раніше традиційним і особливим заходом Вишгородської станиці були Андріївські вечорниці, на які з'їжджалися учасники з різних станиць, то тепер «родзинкою» станиці Вишгород є новацький карнавал «Прощавай, м'ясо!» — свято веселощів, ігор, танців та імпрез, яке скликається перед початком Великоднього посту.

Одним з перших в Київській окрузі, у 2016 році, в станиці почало діяти гніздечко «Пташата Високого Гнізда», а у 2020 створилось ще одне гніздечко — «Веселі чубчики».

Від 2020 року, незважаючи на пандемію, було організовано пластові заходи з дотриманням карантинних норм, зокрема: передача ВВМ, вертеп пташат та новачтва, Благодійний Великодній ярмарок, Благодійний ярмарок на підтримку друга Пирого (частина доброї справи «ДобрийранокПіріг»).

14 жовтня 2021 року Божого, на Свято Покрови, в День українського козацтва, День захисника і захисниці України і День УПА станиця Вишгород об'єднала всі ці свята на «Ватрі під Покровою». Усі 135 учасників заходу, серед яких були пластуни з різних станиць (Вишгород, Суми, Мукачєво, Київ, Ірпінь, Буча), батьки, приятелі, мали можливість набутися разом і наспіватися при ватрі після довгих карантинних місяців.

З початку повномасштабної війни в Україні, хоч частина пластунів змушена була розлетітися різними містами та країнами, діяльність станиці не зупинилася, пластуни продовжують проводити звиклі заняття, долучаються до пластових акцій за межами станиці. Вихованці станиці Вишгород брали активну участь у міжкrajових таборах, міжнародних таборах, організованих у Польщі, Словаччині, Італії.

Сьогодні в станиці діє гурток юначок «Лісові лілії», гурток юнаків «Срібні вовки», рій новаків «Соко-

▲ Членкині куреня «Шостокрили» в Україні під час святкування 30-ліття станиці Вишгород, 7 жовтня 2023 р.

лята» та гніздечко пташат «Веселі чубчики», а також старші пластуни, сеньйори та сеньйорки, активний ПластПрият.

СВОЄ ТРИДЦЯТИЛІТТЯ НАЙСТАРІША СТАНИЦЯ КИЇВСЬКОЇ ОКРУГИ ЗУСТРІЧАЄ В ПОВНОМУ СКЛАДІ, В КОЛІ ДРУЗІВ – ОСЕРЕДКІВ КИЇВСЬКОЇ ОКРУГИ, СТАНИЦІ КИЇВ ТА УЖГОРОД.

Вишгородські пластуни і пластуни, незважаючи на виклики та труднощі, які виникли через війну, й надалі продовжують пластувати офлайн та онлайн, займатися виховницькою діяльністю та дбати про розвій станиці.

Вишгородським пластунам в їх 30-ліття — від найменшого пташатка, новакам і новачкам, юначкам та юнакам, старшим пластунам, поважним сеньйорам і сеньйоркам та нашим дорогим друзям з ПластПрият — бажємо плекати силу свого тіла і духа, шанувати пам'ять про тих, хто віддав за нашу державу своє життя і здоров'я.

Віriamo і знаємо, що тут, у Пласті, зростає новий люд, який стане надійним майбутнім вільної могутньої України!

Вишкіл Булавних

Гурток "Курка"

ІМ. АРТЕМА ФІМІДА

Пл. роз. Андрій Кравчук
Ст. пл. Ярема Соболь
Ст. пл. Скоб. Кирило Перекліта

Гурток "Гармаш"

ІМ. АМІТРА ПІЩУКА

Ст. пл. Скоб. Матей Гапій
Пл. роз. Олександр Омишків
Ст. пл. Матвій Лактей

ІНСТРУКТОРИ

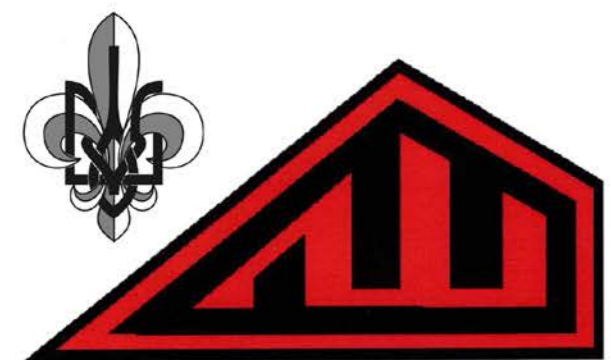
Ст. пл. Скоб. Обс. Антін Перекліта ЛЧ
Ст. пл. Скоб. Максим Коломисць ТГБ

Вишкіл Бунчужних

Ст. пл. Орест Танкевич
Ст. пл. Роман Омишків
Ст. пл. Гел. Скоб. Греб. Андрій Якубович
Ст. пл. Скоб. Данило Савицький

СТАРШИНА

КОМЕНДАНТ
М. сен. Любомир Домашевський "Ф"
ЗАС. КОМЕНДАНТ М. сен. Ірина Зацькевич
Ст. пл. Скоб. Захар Танкевич
М. сен. Роман Білінський СМ
Ст. пл. Скоб. Лукаш Мончак
Бунчужний

65-2023

ЛІСОВА ШКОЛА

ГАНТЕР, НЮ ЙОРК

ПЛАСТОВИЙ МІЖКРАЙОВИЙ ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР

2023.06.24 – 2023.07.06

ЛІСОВІ СТУДЕНТИ ТАБОРУВАЛИ НА ТЕРЕНІ ПЕРШОЇ ЛШ

пл. сен. ЛЮБОМИР ДОМАШЕВСЬКИЙ, V
Світлина з таборового фотоархіву

Від 24 червня до 6 липня 2023 року у горах Катскіліз, біля містечка Гантер (стейт Нью-Йорк), відбулася чергова, 65-та «Лісова школа».

До таборової старшини входили: пл. сен. Любомир Домашевський, V (комендант), пл. сен. Тиміш Ганкевич, ОХ (заступник коменданта), ст. пл. Скоб. Лукаш Мончак, V (головний бунчужний), ст. пл. Скоб. Захар Ганкевич (шеф штабу) та пл. сен. Роман Білінський, СМ (обозний). Інструкторами були ст. пл. Скоб. Максим Коломисць, ПБ, та ст. пл. Скоб. обсерватор Антін Перекліта, ЛЧ.

На цьогорічному вишколі булавних ЛШ (перший рівень вишколу) було найменше число учасників в історії ЛШ — лише шестеро, але з поміччю повного складу вишколу бунчужних (другий рівень) та старшини успішно проведено повну програму.

Основною метою «Лісової школи» є підготувати кваліфікованих булавних-інструкторів та бунчужних-провідників для таборів пластового юнацтва, які завжди будуть виконувати свої обов'язки згідно з кредом «Лісової школи»: «Зобов'язуюся бути прикладом для юнацтва, готовим до співпраці, та з ентузіазмом, почуттям обов'язку і посвятою сповняти функції виховника, інструктора та члена проводу пластового табору протягом цілих 24-ох годин кожного дня, від початку до кінця табору».

— ” —

**ПЕРША «ЛІСОВА ШКОЛА»
ВІДБУЛАСЯ НА ТІЙ САМІЙ ПЛОЩІ
1964 РОКУ, А ВІДАК
ПРОВОДИЛАСЯ МАЙЖЕ ЩОРІЧНО
В США, А ВІД 1993-ГО РОКУ
ЩОРІЧНО (З МАЛИМИ
ВИНЯТКАМИ) ТАКОЖ В КАРПАТАХ
В УКРАЇНІ.**

У програму «Лісової школи» входять гутірки, вправи з провідництва та практичне пластування у ділянках табірництва, піонерки, самозарадності, картографії, впорядку, сигналізації, мандрівництва та першої медичної допомоги. Всі заняття під час табору мають на меті вишколити кожного учасника на взірцевого інструктора та провідника пластового табору. Впродовж двох тижнів учасники обох вишкілів співдіють зі старшиною табору та плекають у собі почуття відповідальності і братерства, яке постає з інтенсивної та дружньої співпраці, щоб досягнути означену мету.

Для цього є чітко вироблена методика вишколу, яка наголошує на плеканні доброї пластової постави, провідництва і особистої відповідальності: через зразкову поведінку таборового проводу, який стоїть у повному складі на площі збірок ще перед тим, як бунчужний гукне «Лісова школа — вставання!»; через вивчення своєрідного духу ЛШ, з яким, незважаючи на фізичну виснаженість, важко розлучатись по закінченні табору.

Тема кожної «Лісової школи» була завжди пов'язана з історією УПА, а цього року ЛШ 65-2023 в США мала тему «Герої Визвольної боротьби: від УПА до ЗСУ», вшановуючи пластунів-героїв, які полягли у сучасній війні за незалежність України:

1. Марк Паславський — псевдо «Франко» (1959 — 2014), 55 років життя
2. Віктор Гурняк — «Олігарх» (1987 — 2014), 27
3. Євген Подолянчук — «Скаут» (1991 — 2014), 23
4. Микола Гордійчук — «Гризун» (1986 — 2015), 29
5. Андрій Білик — «Бук» (1984 — 2015), 31
6. Роман Досяк — «Дуся» (1970 — 2019), 48
7. Роман Дубінський — «Дуб» (2002 — 2022), 19
8. Ростислав Бальзан — «Ростик» (1999 — 2022), 22
9. Тарас Лаврів — «Тарас» (1989 — 2022), 32
10. Володимир Крулів — «Довбуш» (1979 — 2022), 42
11. Богдан Кривицький — «Богдан» (1995 — 2022), 26
12. Віталій Дерех — «Сало» (1987 — 2022), 34
13. Олексій Тарасєв — «Чахлик» (1981 — 2022), 40
14. Артем Димид — «Курка» (1995 — 2022), 26
15. Андрій Ганкевич — «Хенк» (1976 — 2022), 46
16. Руслан Белюженко — «Єгер» (1972 — 2022), 49
17. Максим Вороб'єнко — «Довгий» (2002 — 2022), 19
18. Тарас Гаврилишин — «ТТ» (1985 — 2022), 37
19. Назарій Лугарєв — «Лу» (1990 — 2022), 32
20. Олег Єфіменко — «Орест» (1976 — 2022), 46
21. Андрій Кожем'як — «Чуб» (2001 — 2022), 21
22. Володимир Васьковський (1983 — 2022), 39
23. Андрій Барилко — «Ангел» (1981 — 2023), 42
24. Василь Капустинський (1998 — 2023), 25
25. Андрій Гуль — «Штерн» (1998 — 2023), 24
26. Павло Петрущак — «Арєй» (1996 — 2023), 26
27. Дмитро Пащук — «Гармаш» (1995 — 2023), 27
28. Назарій Циган (2000 — 2023), 22
29. Юрій Маєвський (1986 — 2023), 36
30. Ігор Тимчишин (1991 — 2023), 32
31. Петро Ткачівський — «БРП» (1971 — 2023), 52
32. Максим Безнос (1984 — 2023), 39
33. Євген Лісовий (2000 — 2023), 23

У кожному щоденному наказі таборовий писар читав короткі біографії полеглих пластуни-героїв, яких таборовики відтак вшановували хвилиною мовчанки. Друзі Максим Коломиєць, Захар Ганкевич і Тиміш Ганкевич виготовили фото всіх 33-ох полеглих пластуни-героїв, фотографії цих пластуни були постійно вивішені у великому шатрі, де відбувалися спільні заняття. У першу неділю, при участі таборовичок дівочого вишколу «Школа булавних» (ШБ), були в церкві св. Івана Хрестителя на панахиді, під час якої тримали знімки полеглих героїв, а на закінчення відчитали їх імена і прізвища. Пл. сен. Андрій Перекліта, ЛЧ, підготував гутірки про ЗСУ та про Тараса «Чупринку»-Шухевича, а син Андрія та інструктор ст. пл. скоб обсерватор Антін Перекліта, ЛЧ, провів їх з учасниками ЛШ і ШБ. Друг Коломиєць провадив з табором заняття, в якому відчитувалося біографію кожного героя, а учасники вишколу булавних по черзі зазначували на карті України його пластову станицю та село, де він загинув.

На жаль, від часу вишколу ЛШ ще більше пластуни-героїв відійшло на Вічну Ватру, захищаючи Батьківщину. Пластунам-Героям — вічна пам'ять!

У загальному точкуванні вишколу булавних ЛШ 65-2023 у США перше місце здобув ст. пл. скоб Матей Гапій, ЛЧ, зі станиці Нью-Йорк, США. Він одержав звання абсолютента «Лісової школи» та має право носити червоно-чорну відзнаку абсолютента ЛШ.

Успішно закінчили перший рівень вишколу учасники та по відбутті практики як булавні-інструктори й отриманні позитивної рекомендації свого коменданта, є кандидатами на абсолютентів «Лісової школи» (по-азбучно):

пл. розв. Андрій Кравчук, Пасейек, Нью-Джерзі, США
ст. пл. Матвій Ликтей, самітник — Норт Кероліна, США
пл. розв. Олекса Онисків, Чікаго, Ілліной, США
ст. пл. скоб Кирило Перекліта, Дітройт, Мішиген, США
ст. пл. Ярема Соболь, Львів, Україна

Усі чотири учасники вишколу бунчужних успішно закінчили другий рівень ЛШ та здобули срібну відзнаку інструктора ЛШ. Ст. пл. скоб Данило Савицький закінчив із найвищим загальним точкуванням.
ст. пл. Орест Ганкевич, Йонкерс, Нью-Йорк, США
ст. пл. Роман Онискевич, ЧМ, Вашингтон (DC), США
ст. пл. скоб Данило Савицький, Дітройт, Мішиген, США
ст. пл. гетьм. скоб гребець Андрій Якубович, ЧМ, Парма, Огайо, США

Гратуємо всіх випускників ЛШ 65-2023 (США) та запрошуємо старших юнаків, старших пластуни та навіть сеньйорів приїхати на майбутні ЛШ!

СКОБ! Слава Україні!

<
Учасники 65-ї ЛШ в Гантері після Богослужіння
2 липня 2023 р.

<
Гутірка про пластуни-військовиків, які віддали життя
за Незалежність України в російсько-українській війні

<
Учасники і провід 65-ї ЛШ з портретними фото
полеглих Героїв російсько-української війни

НА ГОРІ ПАРАСКА ЗБУДУВАЛИ ПРИХИСТОК НА ЧЕСТЬ

ПЛ. СЕН. ТАРАСА ГАВРИЛИШИНА, ЧМ

25 листопада відбулось урочисте відкриття гірського прихистку на г. Параска (Парашика). Цей проєкт присвятили загиблому в російсько-українській війні пластунові Тарасу Гаврилишину (ТТ, Гаррі), ЧМ. Реалізували його останню волю друзі та подруги з морського товариства Пласту. Оселя з вільним доступом біля туристичного маршруту 504 на південному схилі г. Параска стане захистом від вітру та незоди для всіх подорожуючих.

«СПОРУДЖЕННЯ ЦЬОГО ПРИХИСТКУ – ЦЕ НЕ ТІЛЬКИ ВТІЛЕННЯ ЗАДУМКИ Й ОСТАННЬОГО ПРОХАННЯ НАШОГО ТТ, А Й НАГАДУВАННЯ ПРО ЦІННОСТІ, ЯКИМИ МАЄМО КЕРУВАТИСЯ В НАШОМУ ЖИТТІ: ДОПОМАГАТИ ЛЮДЯМ БУТИ САМОЗАРАДНИМИ ТА ЖИТИ ЖИТТЯМ, ЯКИМ ВОНИ ХОЧУТЬ – ВІЛЬНИМ ТА ЯСКРАВИМ, А ТАКОЖ СПОСІБ ПЕРЕДАТИ ЛЮБОВ ТА ЗАХОПЛЕННЯ НАШОГО ГЕРОЯ ДО ЗОРЯНОГО НЕБА.»

Адже туристичний прихисток будували також як місце дослідження зоряного неба. Тарас Гаврилишин був одним із найкращих інструкторів з навігації та астрономії у Пласті і не тільки. Ми хочемо передати його любов до людей та неба усім відвідувачам Параски! — каже голова Морської ради в Україні Юлія Гвоздович.

Будівництво стало можливим завдяки ініціативі найближчих друзів Тараса та сотень жертводавців, які долучилися до збору коштів. Публічна кампанія підтримки проекту розпочалась 29 квітня 2023 року, у День українського моря. Головну частину кошторису вдалося зібрати до середини літа 2023 року, вона складалась із сотень малих та великих пожертв як друзів Тараса, «чорноморців», так і тих, хто його не знав за життя. Паралельно тривали підготовка технічного проекту, погодження дозвільних документів, очищення дороги, пошук підрядників. Роботи на місці розпочалися 29 вересня, а вже 25 листопада 2023 року волю Тараса було реалізовано.

Будівництво прихистку стало можливим за підтримки та сприяння Національного парку «Сколівські Бескиди» та ДП «Сколівський військовий лісгосп», Львівської обласної військової адміністрації та обласної ради. Також велика вдячність підприємствам і організаціям, які надали кошти, матеріали чи долучилися безпосередньо до будівництва: пластовим куреням «Чорноморці» та «Чорноморські хвилі» у США, Великій Британії та Україні, ОКС ЛГП «Галсільліс», підприємству «Екран-вікно світ», «Gorganu», компаніям «PetterssonApps», «Клямра», волонтерській спільноті «Ейпріл», Львівському астрономічному товариству, команді змагань «Дивогонка», Львівській станиці Пласту та іншим. Десятки волонтерів допомогли безпосередньо під час будівництва прихистку. Споруду збудовано за проектом архітектора Ореста Коса і завдяки майстрам компанії «House group».

Докладніше про втілення проекту читайте на сайті <https://tt.pryhystok.in.ua/>.

Редакція

1. Інформаційна таблиця при вході у прихисток
2. Мандрівники присіли відпочити
3. Тут кожен згадуватиме про Героя-пластуна Тараса Гаврилишина
4. Людним було урочисте відкриття
5. До учасників урочистого відкриття прихистку промовляє пл. сен. Марко Чуквінський, ЧМ
6. Колиба гармонійно вписалася в краєвид

ТЕПЛИЙ ВІДБЛИСК ЮВІЛЕЙНОГО ВЕЛИКОГО БАГАТТЯ

пл. сен. ЯРЕМА ЗВАРЧУК, ДК

▲ Біля пам'ятного знаку учасникам Унівського бою

2023 РОКУ КУРІНЬ «ДУБОВА КОРА» ВІДЗНАЧАВ 75 РІЧНИЦЮ СВОГО ІСНУВАННЯ

Проводились традиційні зустрічі впродовж року, табір УПС «ВиСоТа» у червні, а курінний збір, Ювілейне Велике Багаття, відбувся 4—5 листопада у Святоуспенській Унівській лаврі. Окрім традиційних звітів, переобрання проводу, прийняття нових членів під час ватри, учасники вшанували своїх засновників, що протягом 1948 року в Ганновері, в Британській окупаційній зоні Німеччини, творили нову спільноту. Спеціально з нагоди ювілею «Дубової кори» було підготовлено п'ять постерів, що розповідають про історію та обставини заснування куреня число 1Е — як продовження виставки «В пожежах всесвітніх...»

Пропонуємо увазі читачів розповідь курінного ДК — Кори Вікового Дуба — Бука-догори-корінням.

Редакція

Коли планувалось і готувалось Багаття-2023, згадував, що було важливого і запам'яталось з попереднього, 2018 року. Це і конференція про історію і видатні постаті ДК, виставка, присвячена «Пендзелю» у Рогатині, ватра на Соколі, випробування нових членів куреня. Були сумніви, чи у такий тривожний час вдасться зібратися на курінну раду, чи на часі ювілеї... Для проведення Багаття Божа Сила спрямувала нас до святого місця — Святоуспенської Унівської лаври, осередку греко-католицького чернечого життя монахів Студійського уставу. Саме тут, за переказом, перебуває Ангел України. Розпочалося Багаття дня 4 листопада відкриттям перед чудотворним джерелом і центральним входом через старовинні мури до монастирського подвір'я і храму. Друг Скок відслужив Молебень у каплиці перед копією Туринської плащаниці і Чудотворним образом Пресвятої Богородиці, а потім ми мали можливість приватно скласти свої молитви, згадати тих, хто не зміг бути з нами, тих, хто у війську, полоні, за кордоном чи мав інші поважні перешкоди, що не дали нам побачитись усім разом.

ДУБОВА КОРА 1948—2023

Розповідали крім мене про своє пластове життя з часу останнього Багаття і Скок, і Шервуд, і Штрих, і Лемко. Після обіду вдалося піти у мандрівку і вийти з молитвою по Хресній дорозі на Чернечу гору — місце, де споруджений пам'ятний хрест Героям Унівського бою. Згадали ми героїв-повстанців, їх провідника «Яструба» — Дмитра Карпенка з Полтавщини. Духовне слово і молитву творив друг Скок, який також на зворотній дорозі відправив панахиду на монастирському кладовищі. Під час ватри відбулося прийняття двох кандидатів і курінна Присяга.

▼ Після закриття Великого Багаття «дубовокористі» і гості зробили спільне фото на згадку

ЗГАДАЛИ У МОЛИТВІ І НАШИХ ПОПЕРЕДНИКІВ, ЯКІ СПОСТЕРІГАЛИ ЗА НАМИ, СИДЯЧИ БІЛЯ ВІЧНОЇ ВАТРИ.

«Верещали» ми (якщо пасує так за дубовою традицією назвати наші виступи у цьому оповитому молитвою місці) у великій кімнаті за трапезною, в історичній будівлі монастиря. На стінах — старовинні образи, хрести з місцевої музейної колекції і величезний портрет Андрея Шептицького. Цей інтер'єр надавав нашій сесії величозного, урочистого і таємничого характеру. І жарти, якими зазвичай прийнято пересипати промови дубовокористих діловодів, десь танули у таємничих склепіннях монастиря під вагою багатьох віків, відлік яких монастир розпочав ще у XIV столітті. Тут відчувалася блаженна тиша і особливий плин часу. А ми все переривали цю ідилію своїми насущними розмовами і голосними емоціями. Друг Тарас час від часу підключав по телефону до нашої бесіди друга Вирвизуба.

Деталей цього дійства переповідати не буду, бо вони належать до курінної таємниці, скажу лише, що друг Скок постриг у Молоду кору подругу Волошку і друга Скіфа.

А після ватри ми зібралися у просторій конференцзалі будинку для паломників, де відбулася дуже важлива подія Ювілейного Багаття. Подруга Дитина і друг Скіф презентували виставку, присвячену історії Пласту. Блискавкою і громом для всіх стали плакати про засновників нашого куреня, матеріали про яких з архівних джерел по піщинці «намили» для майбутньої Золотої книги про історію куреня наші друзі зі Львова.

Завершилось Ювілейне Велике Багаття недільною монастирською Службою Божою.

Чарівна золота осінь в Уневі увійде в історію куреня ще й тим, що тут почав відростати на нашому Віковому Дубі Львівський конар.

Дякую всім за спільну молитву, підтримку і приязну атмосферу нашого цьогорічного Ювілейного Великого Багаття-2023. Дубе, кріпись!

Пл. сен. СТЕПАН КРАСІЛИЧ, ЧОК:

ВІД МРІЙ — ДО РЕАЛЬНОСТІ

Пластова організація переповнена колоритними особистостями. У наших лавах багато талановитих, творчих, неординарних, але навіть серед них є ті, хто вирізняється ще яскравіше. До таких належить пл. сен. Степан Красілич, Чок, — один з тих пластунів, що відновлювали організацію в Україні у першій половині 1990-х років, відтак утверджували її. Про таких кажуть: він належить до когорти людей, які вмють мріяти. Тобто, про що подумає — те й матеріалізується.

Розмовляємо на терені дітища друга Степана — пластової таборової оселі «Чота Крилатих», що на околиці села Луквиця неподалік Богородчан на Івано-Франківщині. У розпалі серпень, два дні до початку крайового табору з летунською спеціалізаційною програмою і з такою ж назвою. Стоїмо на злітній смузі (між іншим, найвищій у гірській частині України), а неподалік впадають у вічі контури гвинтокрила. Ось і з'явилось перше запитання.

МРІЯ ЛІТАТИ

— Друже Степане, Ти — летун, як кажуть, від Бога. Коли зародилася така мрія, не пригадуєш? Яким був Твій перший політ?

— Пригадую, чому ж ні. Якщо відповісти на це запитання не по-філософськи, то мій перший політ був... на грушці. Її, на жаль, давно вже нема. Пригадую цей момент посекундно, напевно.

Я народився недалеко від теперішньої таборової оселі, де живу і зараз. В іншому, горішньому кінці села, під лісом, жила моя бабця по маминій лінії, Анна. Між іншим, у повоєнний час туди часто приходили партизани.

Мені було років вісім, а може, десять. Туди пригнали корову, бо там був плай. Корову переганяв на другий бік звора. Корова пасеться, а я лізу на ту грушку, і мені стало там якось дуже добре. Взяв «ножівку» (пилку — Ю. Л.), пообрівав гілляки і, на мою уяву, зробив собі там літак. Я знав, за яку гілку беруся, нагинаю її, і він так «літав» туди-сюди. Я там такі «кренделі випишував», що страшне діло. Грушку розколюсував, бо не був прив'язаний. От там десь, на тій грушці, й були мої перші польоти в уяві.

— У книзі споминів «Мій світ «Чота Крилатих» Ти згадуєш період служби у війську. І там Ти описав момент першої зустрічі з націоналістом.

— Так. Це було в Уссурійську, на Далекому Сході, куди волею долі я потрапив на військову службу, в окрему вертолітну ескадрилью (хоч вчився для служби на фронтовому бомбардувальнику Іл-28, але це вже інша тема). Ми ходили часом у місто у звільнення. Це було недалеко, можна було пішки йти від летовища. Якось у неділю ми пішли на базар. Не скажу, який він був великий, але люду там було доволі густо. З моїм товаришем Корнелієм Кудлою, родом з Тернопільської області, ми розмовляли на своєму діалекті. Тут з-поміж людей виходить людина і каже: «Хлопці, ви звідки?». Кажу: «З Івано-Франківської області». А він каже: «А я — український націоналіст». Так з притиском промовив і відразу розвернувся та зник поміж людей.

Я не звернув увагу на те, як він виглядав. Це була мить. Тому не зорієнтувався і не пам'ятаю. Радянське виховання тоді насаджували, воно впливало на мого, що не кажи. Тому і розумію, що виховання в Пласті у незалежній Україні — важлива річ, щоб мати власну державу, але тоді, в глибокій совітській реальності, того так не відчував, як згодом.

— Летунські навички Ти вдосконалював на просторах Сибіру?

— Коли після служби у війську повернувся в село, влаштувався працювати завідувачем клубу, бо маю музичні та організаторські задатки. По якомусь часі мені закортіло повернутися в авіацію. Написав листи і розіслав їх в аеропорти по Сибіру. Прийшло запрошення з Тюмені: можливість працювати на гвинтокрилі Мі-6. Дорогою туди заїхав до вуйка у Свердловськ. Там, може, один кілометр від його помешкання, розташовувався аеродром Уктус. Вважалося, що він був майже в центрі Свердловська, адже місто розросталося, і це летовище опинилося в межі міста. Вуйко каже: «Бери документи. Знайди у відділі кадрів. Може, й тут знайдеш роботу». Так і сталося. Якийсь час там працював. Літав на Мі-2.

— Подейкують, що Ти збудував перший в Україні дерев'яний дельтаплан. Чи так це?

— Ідея була абсолютно зрозуміла: я захотів зробити дельтаплан. Креслення я привіз ще з Уссурійська. Це був 1977 або 1978 рік. Швидше всього, 1978-й. Постановив, що маю зробити дельтаплан, але не маю з чого зробити. Не було всього того, що написано в кресленні: дюралеві труби відповідної товщини тощо. В мене того нема, але є бажання. До мене долучилися два хлопці — учні 9-го або 10-го класу. Ми пішли шукати у лісових заростях тонкі смерічки відповідного розміру. Довго блукали. Спершу хотіли знайти ліщину, але вона не росте рівненька (ми вважали, що вона дуже міцна порівняно зі смерічками). Але ліщини такої рівної не було, і ми вернулися до смерічок. Принесли, обкорили, висушили, якісь трубки надівали на тих кінцях, де мали бути з'єднання: центральний, кутовий, поперечний вузли, щоб конструкція мала кут міцності. Крило не було з чого вшити, але тут поруч була силосна яма (в кінці нашої теперішньої злітної смуги). Її накривали поліетиленовою плівкою, яку я вперше таку побачив. Вночі, при повному місяці, як її лише закрили, засипавши 5-10-сантиметровим шаром ґрунту, обережно пальчиками так ту глину розсували і плівку звідти добули. З неї склеїли крило. Придумали технологію: праска, газета (одна низу, друга зверху), відпрацювали технологію, як підігрівати. Воно почало клеїтися. Так ми зробили крило. Трапецію змайстрували з трубок із розкладачки. Розтяжки: познімали десь там з плотів (парканів — Ю. Л.) триси, що люди загороджувалися, і порозплітали їх.

^ Степан Красілич в одному з ангарів, де на таборовиків очікують різноманітні літальні апарати.
Фото Юрія Леськова

Реакція села: найперше — ніхто не вірив, що це може полетіти, але я особливо нікому й не розповідав. Наближені до хлопців знали, що ми робимо дельтаплан, але ніхто не знав, що таке дельтаплан. Ці два хлопці — Василь і Володя — знали це слово, а також я.

Потім, коли ми його зробили, склали повністю і винесли вище села (це була, здається, осінь, бо листя на деревах не було) — тоді звідти було видно нам повно людей. Он там, коло хати, теж стоять. Дітвора ще в одному місці спостерігає... Якось довідалися, що ми будемо пробувати летіти. Не знаю, як це сталося, бо якоїсь реклами не робив. Але нам було видно, що всюди на нас дивилися: що ж це буде з тими «звихненими» хлопцями? Ще й я, старший, між ними.

Але воно полетіло. За перший раз не полетіло, бо центровка була задня. Потім центровку ми переробили на перед, але вже народу другий раз так багато не було. Я полетів на ньому, пригальмував, з висоти 8-10 метрів спарашував, сів. Був тоді героєм сам для себе, бо всі казали: «воно не полетить» і навіть «знали», чому не полетить, а виявилось, що цей дельтаплан полетів.

За якийсь час я знову поїхав у Свердловськ, а коли повернувся — робив другий дельтаплан з відповідного матеріалу. Тоді вже було більше інформації.

Я ніде не знаходив повідомлень про те, що хтось, окрім мене, зробив дерев'яний дельтаплан і про це широко повідомлялося б. Не чув про це ні на Львівщині, ні в Україні загалом. Чогось такого ніколи не зустрічав.

— Як Ти довідався, що Твій потяг літати має родинну передісторію?

— У 1991 році моя тета Маріка (так завжди її звала мати) приїхала з Австралії в Україну, через 50 років знову ступивши на своє рідне подвір'я. Тоді ще жили

всі її сестри і брат, мій тато. Зустріч була надзвичайною. В часі тетиного гостювання до мене прилетіли приятелі на вертольоті Мі-8. Отже, тета якось спитала: «А знаєш, чого ти любиш літати?» Я відповів, що просто люблю. Тета й каже: «Ні. Мій тато, а твій дідо Михайло в австрійську війну літав на дерев'яних літаках. Був збитий і перебував у полоні на Сицилії. Як прийшов з війни, то отримував велику пенсію, аж доки не прийшли совіти». Тоді я спробував з'ясувати, чому мій тато нічого про це не розповідав. Тета Маріка зробила висновок, що вона була старша і любила слухати, коли до них приходив сусід, який теж був на австрійській війні. Говорили українською мовою, а часом німецькою. «З тих розмов я запам'ятала, що мій тато літав на дерев'яних літаках. Я об'їздила всі музеї авіації в Австралії і таки знайшла такий літак, на якому літав мій тато. Так що ось чому ти любиш літати», — підсумувала вона.

МРІЇ ПЛАСТОВІ

— Твоя перша зустріч з Пластом: це був 1992 рік?

— Це відбулося надзвичайно просто. Селище Солотвина: маю на увазі наше, не закарпатське. Очікував на автобус. Поруч стояв міцної статури чоловік. Говорив з кимось із наших, лугівських. Почувши, що я з Луквиці, почав розпитувати, з якої родини? Я відповів, а він розпитує далі, до дрібниць. Мені було дивно. Співрозмовник розпитував про місце, в яких мусів колись бути: про грушку, стежку, бук... Він спитав, чи належу до партії, а я не належав. Він сказав не поспішати з тим, але запросив на сходи Братства ОУН-УПА. Це був Дмитро Верхоляк. Він відсидів у Сибіру 25 років.

^ На березі «нашого моря» — чудова пластова оселя.
Фото Юрія Леськова

У визначений час приїхав у Богородчани до них. Там і познайомився з хлопцями, які готували пластовий табір. Він мав відбутися в урочищі Люблінець біля Солотвина. Мене попросили ще не пластунам, але вже зацікавленим показати авіамоделі й дельтаплан.

Вони приїхали в Луквицю. Я розклав моделі кордові і все показав. Вони були задоволені, але хотіли оглянути дельтаплан.

Вітер був західний, а в нас немає стартового майданчика на західний вітер. 10 км від нас — село Кричка. Кажу: «Давайте махнемо туди, покажу, як він літає. Вмостив дельту на свій мотоцикл «Іж». На шляху ріка була мілка. Її ми перейшли вброд.

Я склав дельтаплан. Був сильний вітер, але дуже хотілося показати. Я літав вздовж хребта, від Яблуньки до Маняви, аж поки група, яка несла дельтаплан на гору, не зійшла вниз до учасників табору, і тоді сів біля них. Всі були задоволені, а я більше, ніж вони.

Тоді молодіжна група з ОУН-УПА попросила допомоги провести табір.

Я погодився. Взяв вдома баян і приїхав у Люблінець на табір. Там почав розуміти, що таке Пласт. Мені сподобалася дисципліна і виховний напрям. Тоді був на таборі до кінця. Допомогав.

— ” —

МЕНИ СПАЛО НА ДУМКУ: ВІЗЬМО ЗЕМЛЮ І ЗРОБИМО НА НІЙ БАЗУ ДЛЯ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ. Я ЗАПРОПОНУВАВ ТЕПЕРІШНІЙ ТЕРЕН «ЧОТИ КРИЛАТИХ».

— «Наше море»: хто придумав таку цікаву назву? Чому розбудову табору розпочали зі ставка?

— Колись, в австрійські часи, на цьому місці діяла цегельня. Зрозуміло, там був кар'єр. Тому аж просилося зробити ставок саме там. Який табір без ставка?!

Можу виглядати хвальком, але часто говорив, що цей ставок — наше море, бо в Луквиці такої великої води не було ніколи. Майже 3 га — це ж виглядає як море, і воно — наше. Я завіз коропа і карасів. Так почалася наша господарка.

— Коли Ти зрозумів, що на терені слід розпочинати будівництво?

— Як ми і плянували, того літа Іван Кіф'як провів перший пластовий табір. На території не було нічого, щоб сховатися від дощу і вітру. Тому прийшов до розуміння, що слід щось будувати. На початках — хоча б якесь накриття для розташування кухні. А під нею розумілося чотири стовпчики, на яких натягнуто тент, щоб дощем не заливало в час приготування їжі.

В перших роках для таборування ми використовували верхній берег. Там був зручний заїзд технікою. Та й дороги тієї, що є зараз, тоді ще не було, а лише стежка. Хто приїздив зі сторони Міжгір'я — потрапляв на табір лісовою дорогою, що йде на Сливки.

— Отже, початок таборування на цій території датуємо 1993 роком?

— Саме так. Початок пластового таборування — від 1993-го. В 1996 році ми провели перший табір «Чота Крилатих». Комендантом був Михайло Оглоб'як. Учасників табору було понад 80 і 10 виховників та інструкторів. Я хоч і займався всіма таборовими справами й потребами, але основним моїм завданням була авіаційна ділянка.

Вся наша команда — Богдан Бобик, Василь Гринчак, Володимир Гринчак, Володимир Гоцанюк, — проводила польоти з лебідки безпосередньо на таборовій площі. Учасники табору були різного віку. Тому пробувати дельтаплан могли більш сильні юнаки. Полетіти на дельтаплан нікому з учасників не вдалося, бо це було неможливо з огляду на терміни проведення табору. Але дітям було дуже цікаво. Адже можливість торкнутися літального апарата і бути присутніми на польотах мали лише вони — учасники табору.

Окрім дельтапланів, ми мали й кордові моделі, що тоді було дуже рідкісним явищем.

Вчитель історії Василь Гуляк, який став нашим станичним, дуже надається до організації виховного процесу. Для юнацтва проведений з нами час став незабутнім. Разом з тим, ми зрозуміли, що аж так багато дітей не можемо залучати: не даємо з ними раду. Через рік таборувала вже менша кількість юнацтва.

— Чи й справді Ти створив у Луквиці міні-бензофабрику?

— В якомусь часі становлення нашого табору стала бензиново-дизельна криза. Куди не підеш просити техніку, відповідь одна: немає палива. Тоді пригадав, як у дитинстві мій батько розповідав, що колись луквицькі люди гнали нафту і носили продавати в сусідні села. Нафтою у нас називали ту рідину, що її заливали в лампи, якими світили ночами в хаті. А сириць, з якого гнали нафту, називається у нас ропа. В офіційних назвах ропа — це нафта. Я й розпитав тата, як це колись переганяли ропу. Цю тему не гірше знав і вуйко Гринчак. Отож я з Гринчаками зробив першу міні бензофабрику. Це була бочка від солярки з танка. Вона була ще з часів війни. Сама бочка була з грубого заліза, тому добре підходила для нашого заводу. Нафти (ропи) на той час в Луквиці було багато, бо у нас за часів Австрії та Польщі було багато нафтових свердловин. З них ропа роками витікала в потоки. Отже, ми почали виробляти бензин, гас, солярку, вазелін, газолін та гудрон. Останні три фракції ми спалювали для перегонки, і так вийшло безвідходне виробництво. Свою фабрику ми час від часу вдосконалювали. Ми не продали ні однієї літри бензину чи солярки, але зате не мали в тому найменшого дефіциту. Так тривало три з половиною роки. Та одного разу приїхали міліціанти і забрали мене до райвідділу в Богородчани. Там відбулася гучна перепалка, бо зі мною були ще мої приятелі. Наприклад, Мирон Бердзій емоційно доводив, що мені за виховну роботу треба медаль давати, а ви тут, мовляв, шукаєте кримінал. Помалу наші розмови дійшли до того, що начальник міліції почав мене розпитувати, чи міг би я зробити бензофабрику для всього району. Я відповів, що потребу двох людей, зварювальника та матеріали, і за тиждень буде вам районна бензофабрика. На тому ця вистава закінчилася, але нашу бензофабрику я ліквідував. З одного боку, дефіциту бензину та дизпалива вже не було, а з іншого — мені все це дуже набридло. Мало приємного вічно ходити в мазуті.

— Свого часу Ти був найбагатшим комендантом пластової оселі в Україні...

— Ситуація була така. Одного дня на оселю приїхали високі пластові гості для особистого бачення стану справ на оселі «Чота крилатих», бо в Пласті пішла чутка, що пластуни хочуть тут таборувати. Це були тодішня голова ГПБ пл. сен. Ярослава Рубель, а також пл. сен. Христина Ковч з Нью-Йорка.

На терені ми підійшли до місця, де розпочиналося будівництво Колиби. Я розповів, що така будівля конче потрібна з огляду на різні погодні умови. Подруга Ярослава спитала, скільки потрібно коштів. Я був зашкочений, бо не мав найменшої уяви, що казати. Прошей тоді в людей взагалі не було. Я боявся сказати за багато, але й замало було би шкода. Біда була в тому, що я на той час зовсім не розумів, де межа між багато і мало. Автоматично вимовив: «500 доларів». «І що, за такі гроші збудуєш те, про що нам розповів?» — перепитала подруга Ярослава. Я відповів, що збудую. Тут вона відкрила сумку і відрахувала мені 500 доларів. Далі я розповів про потребу збудувати шлюз для ставка та місток для переїзду на нижній берег, і отримав від подруги Христини ще 500 доларів.

Вони поїхали, а я став неймовірно багатим комендантом. На той час 1000 доларів — це були дуже великі гроші.

— Як на «Чоті...» виникла «Дивізійна лава»?

— Одного разу на оселі відбувався табір молодіжного КУНу (150 учасників з усієї України). Одного дня зустрів там пл. сен. Юрія Ференцевича зі США та Володимира Малкоша з Івано-Франківська — дивізійників. Вони розповіли, що впорядковують могили своїх побратимів у Бродях і хочуть залишити пам'ять про дивізію. Їм сподобалася наша оселя. Мені запропонували подати проект, що я і зробив. Через два місяці отримав відповідь: проект ухвалено. Просили розписати на суму 20 тис. доларів. Для оселі це була дуже велика сума, але недостатня для того, щоб я збудував те, що намалював. На власний ризик, підписався, що збудую все за такі гроші. На сьогодні ми маємо на оселі 6 будиноків, кухню-їдальню з каналізацією, сучасним туалетом та двома септиками, криницю, міст та альтанку на острові «Хортиця».

З того всього, наш «Нижній берег» став придатним для проведення таборів.

— Ти створив перше в Україні гірське летовище?

— Наявність стартових майданчиків навколо оселі «Чота крилатих» не стала кінцевою ціллю розвитку летунського пластування. Ще на початках «Чоти» ми намагалися розширювати можливості літати з бази. Спочатку були польоти на лебідці. Для цього нам слід було якнайдовше протягнути трос, яким ми затягували дельтаплани, відтак і парaplани.

Одного разу під час першої Міжнародної виставки «АВІАСВІТ» ми з сином Сашком познайомилися з авіаторами Леонідом Ковальчуком та Юрком Василеогою з Чернівців. Ці хлопці будували історичні дерев'яні літаки-копії, «репліки». На той час вони закінчили будувати двомісний літак «Paper Gub». Наше знайомство зродило плян перельоту з Чернівців на Чоту. Виникла потреба створення злітно-посадкового майданчика. З величезним ентузіазмом ми взялися до роботи. Серед іншого, зробили меліорацію найбільш мокрої ділянки злітної смуги.

Наші нові друзі таки прилетіли до нас. Це було надзвичайно радісне дійство. Адже до нас прилетів літак і сів. Це вам не гелікоптер, який може сісти будь-де.

— ” —

ТАК МИ СТВОРИЛИ ПЕРШЕ В УКРАЇНІ ГІРСЬКЕ ЛЕТОВИЩЕ. ВОНО Є НАЙВИЩИМ В КРАЇНІ: 570 м НАД РІВНЕМ МОРЯ. ДОВЖИНА ЗЛІТНОЇ СМУГИ СТАНОВИТЬ 550 м, АЛЕ МИ НЕ ЗУПИНЯЄМОСЯ І ПРОДОВЖУЄМО ЇЇ.

— Ви почали літати далеко від «Чоти» і стали летунським осередком всеукраїнського рівня...

— Якось через журнал «Авіація загального призначення» ми познайомилися з чемпіоном України дельтапланерного й окремо парaplанерного спорту Олегом Зайцевим. Ми задумали провести мотопарaplанерний фестиваль. На наш фестиваль з'їхалося біля двадцяти учасників. Багато нових знайомств. Ми заізналися з військовим летуном у відставці Ігорем Табанюком із Коломиї. Тоді ж придбали у пана Зайцева парамотор з крилом «Штіль-28». Мій син Сашко швидко освоїв польоти на парамоторі, і ми почали демонструвати нашу летунську майстерність на теренах всього району. Один з наших депутатів, Михайло Гандзюк, виявив бажання політати, що вилитося в майбутньому у придбання ним для «Чоти» двомісного паратрайка вартістю в 6 тис. доларів.

Наявність у нас двомісного паратрайка одразу піднесла наш табір на декілька сходинок. Ми стали справді авіаційним осередком на рівні області, а згодом і України.

Михайло Гандзюк протягом всіх років допомагає нам фінансово, і за це вдячні всі, хто пройшов «Чоту крилатих» як вишкільний табір або просто провів відповідний час на нашій оселі.

— Ти звершив не лише грандіозний проект, а й підготував надійну зміну.

— Справу є кому продовжувати. Не буду цю думку розвивати, лише скажу: залишив книжку споминів. Якщо її переказати однією фразою, це звучало би так: «Ми все це зробили для вас, а ви це робіть для них, тобто для майбутніх поколінь». Всі присвячені роки і зусилля — для наших членів куреня, які ростуть і продовжують справу виховання молоді й розвитку летунського пластування.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

Степан Красілич із сином Сашком

Найдовша гірська злітна смуга

*Вид на таборову площу.
Всі фото Юрія Леськова*

ВІН «ЗВИК ВОЛЮ ШАНУВАТИ...»

ПРО БОГДАНА МАЦІВА — ОДНОГО З ЯСКРАВИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛЬВІВСЬКОЇ БРАТІЇ

ОЛЕКСАНДР ПАНЧЕНКО

Світлина з фотоархіву Богдана Маціва

Один із представників знаменитої львівської братії Богдан Маців побачив світ у місті Лева 12 серпня 1925 року. З початком німецько-совецької війни Богдан вступив до Юнацтва ОУН, а 1943 року зголосився до Української дивізії «Галичина», пройшов рекрутський вишкіл у Гайделягері, а підстаршинський піхотинський вишкіл — у Лявенбурзі, згодом закінчив старшинську школу в Прозечніцах у Чехословаччині. Пройшовши з Українською дивізією весь бойовий шлях, після закінчення війни був у полоні союзників у Ріміні, відтак у Великій Британії. Після звільнення з полону в грудні 1948 року віднайшов працю на заводі переробки бавовни у місцевості Саут Болтон. Вечорами відвідував фахові курси й активно вивчав англійську мову. 1949 року переїхав до Західної Німеччини, в Мюнхен. Там включився в роботу Краєвого зв'язку (КЗ) Закордонних частин ОУН. Згодом повернувся до Великої Британії і перебував там аж до припинення діяльності КЗ.

ГРОМАДСЬКА ПРАЦЯ В МОНРЕАЛІ

У Лондоні Богдан Маців продовжував навчання в Політехнічному інституті, який закінчив 1956 року, а вже восени цього ж року емігрував разом із дружиною Оленою з роду Деркач до Канади, у Монреаль, де працював на хемічному заводі аж до виходу на пенсію 1985 року.

Після переїзду до Канади в листопаді 1956 року він одразу ж включився до громадської праці у місті Монреаль. Його діти та дружина були членами місцевої пластової станиці, а сам він став активним членом Пластприятю, щороку допомагаючи у підготовці приміщень для пластових таборів на оселі «Батурін». Допомагав також у технічних справах, організовував різні заходи для збору коштів на пластові вишколи. Щороку брав участь в організації тоді дуже популярної Пластової Маланки для української громади Монреаля.

Коли в 1984 році почалася інформаційна війна та переслідування дивізійників із боку центру Сімона Візенталю, Богдан Маців став одним із співзасновників «Товариства оборони доброго українського імені» при Монреальському відділі Конгресу українців Канади. Товариство очолював відомий історик д-р Роман Сербин, а Богдан Маців був секретарем, згодом — головою. Як відомо, члени товариства як свідки брали участь у процесі судді Жюля Дешена в Оттаві.

Того ж 1984 року Богдана Маціва було обрано головою Монреальської станиці Братства дивізійників 1-ї УД УНА, і він залишався на цій посаді аж до ліквідації організації у грудні 2012 року. Рівночасно був членом Головної управи Братства дивізійників.

Евген Костюк, Роман Монджейовський, Богдан Маців, Мирон Кисілевський; за ним сидить Ростислав Петрів, стоїть Зенон Коновка. Підлюте, 1942 р.

ПРОТЯГОМ БАГАТЬОХ РОКІВ БОГДАН МАЦІВ ЗАЙМАВСЯ ВПОРЯДКУВАННЯМ АРХІВІВ ДИВІЗІЇ ТА ВИДАВНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.

Після десяти років натхненної праці він створив чотири комплекти альбомів (кожний по шість альбомів — разом понад 1000 фотографій). Ці комплекти офіційно передали до державних архівів в Оттаві, Вашингтоні, Києві та Львові. Після закінчення цієї роботи Богдан Маців вирішив видати альбом «Історія Дивізії у фотографіях».

ПІСЛЯ 49-РІЧНОЇ ПЕРЕРВИ — ДО ЛЬВОВА

У 1990 році Богдан Маців став представником Фонду допомоги дітям Чорнобиля в Монреалі. Він організував збір коштів і переслав їх до управи Фонду в Торонто. Ці обов'язки виконував протягом приблизно десяти років. З великою приємністю і надзвичайним задоволенням він подорожував із дружиною рідними землями. Богдан Маців тільки 1992 року отримав можливість повернутися до свого рідного Львова — вперше після 49 років перебування на чужині. Тоді, коли зголосився до Дивізії в 1943 році, про таку долю навіть не думав. Після цього Маціви відвідували Україну дуже часто й намагалися оглянути якомога більше рідних теренів. Навіть відшукали родичів дружини Олени (з дому Деркач) на Вінниччині, біля міста Тульчин. Цим Маціви завдячують нині покійному Юрієві Ілленку, який обіцяв, будучи в Канаді, помандрувати з ними до рідні, й цю обіцянку сумлінно виконав. Побували Маціви й у Харкові, Дніпрі (Січеславі), Одесі, а 1995 року відвідали єдину українську школу в Донецьку, якій фінансово допомагала Монреальська станиця Братства дивізійників.

Останнього разу Богдан Маців із дружиною, сином, онучкою й онуком були в Україні 2008 року. Всі ці подорожі, часто в товаристві доньки Христини, відвідини друзів приносили їм багато радості та втіхи.

ІСТОРІЯ У 278 РІДКІСНИХ СВІТЛИНАХ

Під час презентації книжки-фотоальбому Богдана Маціва «Українська дивізія "Галичина"», яка відбулася 24 жовтня 2009 року у Львівському музеї етнографії та художнього промислу, наголошувалося, що видання, автором якого є старшина дивізії та уродженець Львова, — це історія у 278 рідкісних світлинах про бойовий шлях «Галичини» під час

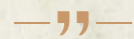
Ветеран дивізії «Галичина» Богдан Маців

Другої світової війни з моменту заснування 1943 року й до звільнення з полону вояків 1949 року, а також про подальшу їхню долю. Сам же Богдан Маців не зміг прибути на згадану презентацію, однак у своєму листі від 20 жовтня 2009 року писав: «...Альбом виданий для читача... в Україні, в післявоєнний час, інформацію подавано з перспективи стереотипів совєтської дійсності. Тому саме вирішив, що після вісімнадцяти років існування самостійної України настав час протидіяти саме тим мітам, які совєтська пропаганда настирливо втовкала людям в голови, а саме, що ті, хто добровільно зголосилися до рядів дивізії "Галичина", — це фашисти, зрадники Батьківщини. А жаль — і сьогодні чуємо подібні голоси... Між двома світовими війнами молодь Галичини була вихована у патріотичному дусі. Прикладом для них служили Січові Стрільці й воїни Української Галицької Армії. Ці воїни були патріотами своєї Батьківщини — України, і ніхто в той час не робив їм закидів, що вони носили мундири чужої держави. Всі розуміли, що того вимагала тогочасна дійсність — сумна дійсність бездержавного народу. Ветерани тих військ стали провідними членами галицького суспільства, професорами й учителями, і тому мали великий вплив на молодше покоління. Всім відомо, що в 1943 році часто цілі класи випускників гімназій у різних містах Галичини, разом зі своїми учителями,голосилися добровольцями в ряди дивізії "Галичина". У 1943 р. вже було зрозуміло, що Німеччина програє війну, і всі чекали нагоди, щоб вибороти волю

▲ Село Ясенів, гора Жбир. Відзначення 50-ліття створення Стрілецької дивізії «Галичина». Відпочинок біля руїн монумента, спорудженого студентами у 1992 р. в пам'ять про полеглих вояків української дивізії. Його знищили невідомі злочинці. 5-й ліворуч, серед членів Галицького Братства, сидить Богдан Маців. 16 серпня 1993 р.

Україні від совєтського терору. Але для цього бракувало військового знання і зброї. Який вибір ми мали в цей час? До кого може звернутися бездержавний народ?

МИ ЗДАВАЛИ СОБІ СПРАВУ З ТОГО, ЩО ЗБРОЇ І ВИШКОЛУ НІХТО ДАРОМ НЕ ДАСТЬ, ЩО ЗА ЦЕ ДОВЕДЕТЬСЯ ЗАПЛАТИТИ, МОЖЕ, НАВІТЬ І ЖИТТЯМ.

Це мої скромні думки про те, чому саме 80 тисяч молоді Галичини зголосилися до дивізії. Сподіваюся, що «Альбом» дасть відповідь читачеві на багато питань...».

«...Чудова країна, наша Батьківщина, наші рідні землі, — переконаний дивізійник Богдан Маців, який з юнацьких років «звик волю шанувати», — турбуємося її долею й усе сподіваємося, що піде до кращого. Тому і не дивно, що донька Христина ще й досі живе в Україні. Поїхала нібито на один рік, а тут вже 23-й почався... На сьогодні, коли у боротьбі проти московського окупанта на Донбасі гартується українська нація, жорстокі умови воєнного часу просто зобов'язують нас усіх з роду-племени українців — як на Материк, так і розкиданих по чужинах, — знову й знову ставати на захист нашої рідної землі, з усіх сил допомагати нашому такому знедоленому, але такому сильному духом, героїчному народу, який гуртом, усією громадою став в обороні не лише своєї Вітчизни, а й усієї світової цивілізації».

Богдан Маців відійшов у Вічність в Монреалі, Канада, 1 жовтня 2018 року на 94-му році життя. Залишив у смутку дружину Олену, дочку Христину, синів Адріяна і Марка.

▼ Дивізійники крокують Личаковом. У першому ряді посередині — Богдан Маців. Львів, 2003 р.

«УКРАЇНОТВОРЧІ БЕСІДИ»

МИКОЛА СЕНЕЙКО

10 жовтня у крайній точці заходу України говорили про те, що коїться на другому кінці країни — на її східних і південних теренах: в окопах, бліндажах, зруйнованих містах і селах, на передньому рубежі російсько-української війни.

У Нижанковичах (Львівщина, україно-польський кордон) відбулися українотворчі бесіди «Шлях слави і пам'яті від прадідів до правнуків». Всеукраїнське товариство «Самбірщина» ім. гетьмана Петра Сагайдачного, яке очолює професор, доктор політичних наук Ігор Бегей, на належному організаційному та науковому рівні реалізувало українотворчі бесіди «Від Івана Боберського і Григорія Піпського до Ігоря Дашка і Тараса Зарицького» (у рамках циклу «Шлях слави і пам'яті від прадідів до правнуків»). Дещо раніше члени новоствореного товариства провели інші пам'ятні академії, присвячені визначним діячам краю.

Теперішня подія відбулася на базі Закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів селища Нижанковичі (Добромільська територіальна громада). До організації проекту активно долучилися директорка навчального закладу, голова тутешнього осередку товариства Мар'яна Ноджак, члени правління Михайло Яворський, Михайло Городиський, вчителі, учні та чимало тих, кого цікавить минуле і сьогодення краю.

Програма заходу була фахово продумана. Світоглядний проект «Шлях слави і пам'яті від прадідів до правнуків» перетворився на справжню науково-ділову українотворчу бесіду. Склад її учасників говорив сам за себе. Доктор історичних наук, професор кафедри олімпійської освіти Львівського державного інституту фізичної культури ім. Івана Боберського Андрій Сова виступив з доповіддю «Іван Боберський — український націєтворець». Доповідач розкрив присутнім постать І. Боберського як державного, військово-політичного, громадського діяча, а також основоположника українського тіловиховання, педагога, талановитого організатора, спортсмена, видавця, перекладача, архівіста і музейника, мецената. Наукові та практичні надбання Івана Боберського сьогодні успішно застосовуються у розвитку багатьох видів спорту.

Присутні уважно слухали також виступ професора, доктора історичних наук Михайла Кріля, який розповів про життя і діяльність ще одного сина священничої сім'ї Боберських — Юліяна, брата Івана, який теж залишив по собі добру згадку.

Обох доповідачів доповнив головний редактор журналу «Пластовий шлях» Юрій Леськів. Він зазначив, що постать Івана Боберського як засновника і розробника методології активного способу життя часто висвітлюється на сторінках цього популярного періодичного видання. Він порівнював визначного українця з сіячем, який щедро засіяв добротним зерном українську державотворчу ниву. Воно зійшло і дало добрий врожай. Носіями ідей Івана Боберського стала

низка визначних діячів, які відіграли значну роль в нашій історії ХХ століття. Щодо Пласту: хоча й не вважаємо Івана Боберського засновником чи співзасновником пластової організації, він все ж став тим, хто заклав надійний фундамент для зародження українського скавтського руху. Адже над створенням Пласту трудилися саме вихованці І. Боберського.

Духу і назві українотворчих бесід відповідали виступи вчителів історії місцевої школи Лесі Купчак та Олександра Пукайла. Вони згадали про героя бою під Крутами, колишнього учня Нижанковицької школи Григорія Піпського, нескореного і безстрашного українця. Широко знаний історичний факт: у 1918-му році, потрапивши під Крутами у полон большевицької банди, Григорій Піпський перед розстрілом першим почав співати наш славень «Ще не вмерла Україна».

Через кілька десятиліть, під час повномасштабного вторгнення того самого ворога, яким була і залишається Росія, подвиг крутянця повторив випускник Самбірської середньої школи № 1 ім. Тараса Шевченка Ігор Дашко — підполковник прикордонних військ України. Він в окупованому і розбомбленому рашистами Маріуполі, прикриваючи відхід побратимів і дбаючи, щоб радіостанція не дісталася ворогу, востаннє вигукнув побратимам в етері «Слава Україні!» і після цього підірвав себе та устаткування гранатою. За цей подвиг Президент України посмертно надав підполковнику Ігореві Дашку звання Героя України.

З особливою пошаною про новітнього Героя говорила Лілія Волянська — вчителька історії тепер уже Самбірської гімназії ім. Т. Шевченка: «У мить небезпеки Батьківщині, — сказала педагог, — Ігор Дашко не думав про славу, пам'ятні дошки, звання... Він вчинив так, як веліло йому серце. Ним володіла любов до сім'ї, народу, щоб вони не були під московським ярмом. Слава герою Ігорю Дашку!».

Ніби продовженням теми героїзму сучасних захисників України був виступ учительки української мови і літератури Нижанковицької ЗЗСО Галини Кузишин. Вона розповіла, що школа виховала хороброго воїна Тараса Зарицького, який, на жаль, повернувся на щиті. За нашу спільну волю колишній учень школи заплатив молодим життям. Пам'ять про нього, як і про Григорія Піпського, увічнена у меморіальній дошці, яку в рамках заходу урочисто було відкрито на фасаді навчального закладу.

Питання мілітарного туризму як невід'ємної складової патріотичного виховання перед учасниками заходу висвітлили Оксана Крупа — кандидат економічних наук, завідувачка кафедри туризму Львівського національного університету природокористування, та Євгенія Чеканьова — студентка зі спеціальності «туризм».

Незабутнє враження залишила мистецька частина заходу за участі учнів та вчителів школи. Дарували творчість і гості. Львів'янка Леся Шипшина виконала пісню на власні слова «Коли закінчиться війна».

ПРО БРАТСТВО, ВИПРОБУВАНЕ ГРАНІТОМ, МАЙДАНАМИ І ВІЙНОЮ

пл. сен. Юрій Леськів, СМ

З Андрієм Салюком зустрівся у Львові напередодні чергової річниці Студентської революції на граніті. Швидко плине час: відтоді минуло 33 роки.

Мій співрозмовник — знаний громадський діяч, дійсний член Українського комітету Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (англ. ICOMOS), голова Львівської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, а також очільник волонтерської ініціативи «Львівський Лицар», покликаної допомагати фронту.

Все це тепер, а в далекому 1990-му Андрій Салюк очолював Студентське братство «Львівської політехніки» і був одним із творців цієї організації в місті Лева.

Розмовляли в приміщенні Товариства охорони пам'яток, де розмістився і «Львівський Лицар», про наші революційні студентські роки і перший Майдан на граніті, про наступні Майдани у Києві, про теперішню російсько-українську війну. Одне слово — про події понад трьох десятиліть новітньої історії України.

▲ Студентська акція протесту, Київ, жовтень 1990 р. Світлина з фотоальбому «Студентська революція на граніті». Київ, «Смолоскип»: «Тріумф», 1995

— Друже Андрію, згадаймо 1990-й. Від якого моменту для Тебе почалася Революція на граніті? Мабуть, з підготовчого етапу.

— Саме так, але відразу наголошу: ідея проведення акції голодування в Києві належить голові Студентського братства Львова Маркіянові Іващишину. Він на цьому не хотів наголошувати, але тепер відчуваю обов'язок говорити це. Адже в теперішню пору з'явилося повно самозванців. Маркіян справді був людиною, яка об'єднувала. Він був дуже харизматичний. Всі ми його любили і поважали. Хоча часом гостро дискутували, іноді аж до сварок. Але це ніколи не були сварки заради сварок. Ми могли затято сперечатися, але через те, що кожен хотів, щоб було якнайкраще.

Маркіяну належить також ідея так званої першої проби, аби зрозуміти: вдасться нам задумане чи ні. Так відбулася акція одноденного голодування у солідарність з китайськими студентами, які протестували на площі Тяньаньмень у Пекіні. Цю акцію подавили танками. В річницю цієї трагічної події ми провели одноденне голодування у Львові перед оперним театром. Така ж акція відбулася в Івано-Франківську, Тернополі, Києві.

Ми на той момент як організація настільки почувалися в силах, що розуміли: можемо виходити на загальнонаціональний рівень. Студентські організації діяли вже по всій Україні. Фактично у кожному вищому навчальному закладі були структури, які об'єднували всіх громадсько-активних студентів. Існували Студентське братство, Українська студентська спілка, Нова хвиля, низка інших більших та менших організацій.

— ” —

ІДЕЯ СТУДЕНТСЬКОГО ГОЛОДУВАННЯ ТАКОЖ МАЛА НА МЕТІ ЗДОБУТИ ЗОВНІШНІЙ ЕФЕКТ. ВОНА ПОЛЯГАЛА В ТОМУ, ЩОБИ ПРЕДСТАВИТИ СТУДЕНТСТВО ЯК НЕЗАЛЕЖНУ ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНУ СИЛУ. ЦЕ МАЛИ ПОМІТИТИ НА РІВНІ УКРАЇНИ.

В часі підготовки нашої акції голодування विकристалізувалася ідея структури та керівництва акції, яка передбачала не одного голову, а трьох співголів: від Заходу — Маркіян Іващишин, від Києва — Олесь Доній, від Сходу — Олег Барков з колишнього Дніпродзержинська (зараз це Кам'янське).

Чому виникла така ідея? Всі були свідомі, що Маркіян Іващишин був беззаперечним, найавторитетнішим і найхаризматичнішим очільником студентського руху України, але він сказав: «Нам же не потрібно ділити ролі чи ще щось таке. Ми все це робимо заради іншої мети. Отже, оберімо трьох співголів, щоб продемонструвати єдність студентського руху всієї України». Тобто він дивився стратегічно і об'єднавчо: схід, захід, центр. Він говорив: «Мене хтось знає, а хтось ні. Хтось може казати: це західняки педалюють справу». На це абсолютно всі погодилися та прийняли ідею трьох співголів.

Щодо організації студентського голодування. Ми їздили до Києва дуже часто, обговорювали підготовчі питання. До нас приїздили колеги-київани. Приїздив у Львів на обговорення й Олег Барков. Ми обмірковували, що робимо, як робимо.

Наголошу на важливому: у Львові було Студентське братство, а в Києві — Українська студентська спілка (УСС). Братство стояло на виключно загальнонаціональних політичних засадах, від цього формувалися й вимоги. Голова УСС Олесь Доній зараз банально говорить неправду, коли розповідає, що це він придумав і голодування, і всі вимоги. Я пам'ятаю, як київани приїздили і в розмовах відчувалося, що О. Доній має якісь соціалістичні переконання. Зараз не критикую його, а просто констатую факт. Він відстоював, наприклад, таке: щоб нашу акцію підтримували студенти, — домагаймося, щоб підвищили стипендію, щоб усі студенти були забезпечені гуртожитками тощо. Представники Студентського братства казали, що це неприйнятно: ми навіть не обговорюємо це питання, тому що тоді перетворилися б на східняків-шахтарів. Може, пригадуєш: тоді були протести шахтарів, які зводилися до одного: дайте нам більше грошей, збільшіть зарплатню. Ми категорично стояли на своєму: вимоги наші — загальнонаціональні, політичні.

Зараз хтось стверджує, що пунктом номер один в нас було проведення виборів. Ні! Найперше — це було непідписання нового Союзного договору. Другим пунктом ми визначали вимогу проведення навесні 1991 року нових виборів на демократичних, багатопартійних засадах, щоб усунути всю комуністичну верхівку в Україні від влади. В одному з пунктів наших вимог йшлося про націоналізацію майна компартії України і ЛКСМУ, а також про розпуск цих організацій. Ми говорили про неприпустимість служби українських хлопців у гарячих точках тодішнього Союзу. Для того, щоб закріпити це все, був пункт про відставку голови Ради Міністрів УРСР Віталія Масола.

Тут мушу додати важливий штрих. В Маркіяна Іващишина після тижня голодування сильно погіршився стан здоров'я. Він вимушений був повернутися до Львова, підлікуватися. Тоді ми прийняли рішення, що співголовою від Львова замість Маркіяна буде Ігор Коцюруба. Таким чином, починав Маркіян, відтак продовжував Ігор. Потім Маркіян повернувся, але акція набрала таких обертів, що все це керівництво вже було формальним, бо всі важливі питання і рішення узгоджувалися ширшим колом.

— Але повернімося до підготовчого етапу. Перед початком акції, мабуть, все було не так гладко.

— Є фрагмент з тих подій, який дуже часто згадую. Перед голодуванням відбувся черговий приїзд до нас на зустріч колег з Києва та інших міст. Пам'ятаю, це була нарада в приміщенні фізичного факультету Франкового університету на вулиці Драгоманова. Ми дуже часто радилися саме там, бо якогось сталого свого приміщення ще не мали. Пригадую, ми йдемо з тієї зустрічі втрьох — Маркіян Іващишин, Ігор Коцюруба і я. Хтось із нас каже: «...але ж знайдеться якась нехороша людина, яка нас здасть».

Якраз ми обговорювали тоді на зустрічі питання місця голодування. Йшлося про Майдан (чи площаць Олександрівської революції, як у той час офіційно називали теперішній Майдан Незалежності). Місце зручне: є величезна територія для встановлення наметів і друге — завжди багатолюдне. І от, пам'ятаю, йдемо троє після зустрічі, обговорюємо все це. Чи є краще місце, ніж ця площа? Немає, це найзручніше. І тоді в нас виникла ідея. Ми вирішили зробити таким чином. Будемо всіх переконувати, що таке місце для акції є невдалим і треба підшукати інше: там нема як закріпити кілки для наметів (гранітні плити), а що коли дощ? Вода стоятиме на граніті і в наметах теж. Ну, причин вигадали повно. Говоримо всім, що голодування робитимемо в Маріїнському парку. Знаємо тільки ми троє, де насправді відбудеться акція.

Вранці, перед виходом з потягу у Києві, ми з Маркіяном всім оголосили, що голодування проходитиме на Майдані. Реакція багатьох учасників була доволі гострою. Але ми сказали, що так треба! У Братстві ми могли дискутувати під час підготовки, але коли вже виїздили на акцію — голова брав на себе всю відповідальність. «Робимо так, як я сказав. Буде погано — будуть потім розборки польотів», — говорив Маркіян. З потяга ми виходили малими групами. Як виявилось, це було не марно. На Двірцевій площі було море міліції із пригатованими для «пакування» автозаками. Домовились гуляти містом, аж поки прийде умовлений час виходу на площу.

О 10 годині ранку з підземних переходів ми вийшли на Майдан. Наші Братчики знову почали пропонувати: «Може, таки в Маріїнський парк підемо? Подивись, ну як тут ставити намети?» Кажу: «Сходіть на розвідку, подивіться, як там і що». Вони пішли до Маріїнського парку. За якийсь час повернулися. Не забуду ті слова: «Та там ментів більше, ніж дерев». Хтось таки здав нас. Ми тепер вважаємо, що, найімовірніше, це міг бути Піховшек. Він разом з киянами в часі підготовки акції приїздив до Львова на перемовини, а вони казали, що це «наша людина».

Хитрість із місцем проведення акції вдалася. Коли ми вийшли на Майдан, там були лише два чергові міліціанти.

Навіть близьким друзям, яким абсолютно довіряли, ми говорили не все. Ми не були впевнені, чи кияни організаційно зможуть зі всім впоратися. Саме тому ми завчасно відправили до столиці Мишка Канафоцького. Він поїхав до Києва, щоб зайнятися організаційними питаннями. Пригадую, підходить до мене на Майдані Мишко Канафоцький з мішком «костилів». На заводі «Ленінська кузня» він знайшов людей, які з грубої арматури зробили гаки, щоби встановлювати намети. Усі знали, що акція відбудеться в Маріїнському парку. Мишко каже: «Андрію, а як ми будемо на граніті ставити намети?». Відповідаю: «Мишко, залишай цей метал тут. Ти вже краще знаєш Київ. Знайди, будь ласка, когось із киян і підіть та купіть цвяхи-«сотки». Позабиваємо їх в шпари поміж плитами». Він справді приніс декілька кілограмів таких цвяхів і потім, коли ми ввечері встановлювали намети, вже використовували ті цвяхи.

З Маркіяном та Ігорем ми домовилися, що деяку інформацію нікому не говоримо, тому що розуміли,

що буде хтось... Хтось необережно проговориться, хтось буде засланий... Тільки троє людей знали про справжнє місце проведення акції, і це спрацювало.

— **Акція відбулася успішно. Минули роки, і ми опинилися на порозі наступних Майданів.**

— Коли розпочалася Помаранчева революція, відбувалися акції у Львові, в Києві. У столиці було чимало наших, хто там працював спостерігачем у тій чи іншій виборчій комісії. Як тільки почалася акція протесту, ми — всі Братчики — зібралися в офісі Маркіяна Іващишина на вул. Вірменській, в артцентрі «Дзига». Був довжелезний стіл, ми всі сиділи за ним. Питання: що робимо? Обговорили, прийняли рішення, що їдемо у Київ. Визначили, хто з нас вирушить в дорогу, а якась частина залишилася у Львові для координації. Ми бачили, що наш досвід потрібний передусім у Києві, а також у Львові.

На Майдані відразу пішли по наметовому таборі, побачили, що порядку там і близько немає, усе хаотично, бракує координації. Віднайшли одне кафе і там зробили штаб. Провели нараду тих, хто приїхав, з тими Братчиками, які вже були в Києві. Ми говорили, наприклад, про таке: той спонтанний табір, який на Хрещатику почали створювати, треба було взяти в управління. Ігор Коцюруба: «Я був комендантом якийсь час на голодуванні. Буду й тепер це робити». І так кожен з нас взяв на себе якусь ділянку. Маючи досвід з часів студентства, дуже добре спрацювали. Розподілили завдання, відповідальність — хто і коли один одного підміняє, допомагає і так далі. Вважаю, що відчутно допомогли під час Помаранчевої революції.

— ” —

КОЛИ У 2013 РОЦІ В КИЄВІ ПОЧАВСЯ СТУДЕНТСЬКИЙ МАЙДАН, НАМ СЛІД БУЛО ЗРОЗУМІТИ, ЩО ТРЕБА РОБИТИ В ЦІЙ СИТУАЦІЇ. І МИ ПОЇХАЛИ: ІГОР КОЦЮРУБА, ІГОР СЛІПЕЦЬКИЙ, Я, — ТАК БИ МОВИТИ, В РОЗВІДКУ.

Приїхали 28 листопада. Зізнаюся, був глибоко обурений. Потягом приїхав з донькою, ми дісталися Майдану. Там нікого немає і нічого не відбувається. За столом сидять дві дівчинки, нудьгують. Питаю: «Хто тут керівник?» Відповідають: «Ну, ми нічого не знаємо, хто і що. Ми тільки займаємося поселенням». Це що, рецепція в готелі? Що значить «поселення»? «Ну, зачекайте», — чуємо. На 9-ту ранку мав би прийти хтось: керівник ніби від тих людей, які тут є. Справді, о 9 год. він прийшов. Підходжу, представився і кажу, що зараз ще наші мають під'їхати. Бо ми з донькою добиралися потягом, а Ігор Сліпецький з Ігорем Коцюрубою — автівкою. Кажу, маємо досвід — один, другий майдани, готові включитися в роботу. Хто тут, як тут, що відбувається? «А що тут відбувається? Що вас це обходить?» — відповідає. «Ми готові щось робити», — кажу. «Ну, хочете щось робити — беріть віник, підмітайте», — ось так.

За якийсь час під'їхали обидва Ігорі, зустрілися і ще побачилися з іншими Братчиками. Дійшли вис-

новку: нема що тут робити (тобто, це все дуже добре — гарний порив молодих людей, але...). Ми домовилися, що роз'їжджаємося. Хлопці сказали, що заночують, а вранці поїдуть автомобілем. Я ж зустрів там інших наших львівських. Вони кажуть: слухай, ми їдемо у Львів і маємо в авто місце. Хочеш, поїхали з нами. Чому ні?

Це якраз був вечір на 30-те листопада. Коли ми вже були в Житомирі, до нас зателефонували і повідомили, що в Києві побили студентів. Відповідно, ми зупинилися. Пам'ятаю, виникло питання серед дороги: що робимо? Ну, повертатися до Києва з Житомира нема сенсу, тому що ми не встигнемо приїхати, щоби в чомусь комусь допомогти. Прийняли рішення, що їдемо до Львова. На ранок матимемо більше інформації і будемо приймати рішення.

Приїхали вранці, оцінили ситуацію. Побачили, що почалося там на другий день в Києві, як збурився народ. І у Львові 1 грудня був великий мітинг. Багато людей зголосилися їхати на Київ. Ну, добре: якщо їдуть на Київ — відповідно, має бути й тилова підтримка.

У Львові створився штаб, який відправляв автобуси на Київ. Він діяв у «Віденській каві». Я підійшов, дивлюся, а там люди почали зносити всілякі речі для відправки на Майдан: харчі, теплий одяг, взуття... Це все хаотично складалося на купу. В цьому штабі я познайомився зі студентами, і вони сказали, що готові долучатися і щось робити. Так ми прийняли рішення, що свою діяльність розгорнемо у теперішньому приміщенні Товариства охорони пам'яток. Організували пункт допомоги Майдану. Фактично 2 грудня наш пункт розпочав активну діяльність.

Спершу займалися одягом і харчами. Ми не займалися медициною. На той момент ще не треба було медичних засобів. Потреба в медицині з'явилася невдовзі, адже почалися напади поліції. В часі розвитку вже відомих київських подій ми почали робити і купувати спорядження — від будівельних шоломів до палиць і щитів. На жаль, на тих відео, коли на фанерних щитах виносили майданівців, впізнавав наші львівські щити, які ми робили і від нас відправляли...

Почали робити броніки (спершу з тонкої бляхи — щоб захистити майданівців під час сутичок з «беркутом»; потім, коли поліція почала стріляти помповими рушницями, зрозуміли, що треба броніки робити кращі, міцніші). Почали робити кращі. У Львові ми створили 5 осередків, які робили бронежилети. Вони працювали в різних місцях. При цьому я сам навіть не знав, де вони знаходяться (з міркувань безпеки). Тобто, якби поліція спитала, де ви їх робите, — я не знаю. Єдине, ми мали номери телефонів, і ці волонтери періодично питали, чи можна доставити бронежилети саме в цей момент? Не можна, а треба! Ми домовилися з людьми, які займалися автобусами і відправкою, що вони формують групу на Майдан, і автобус перед виїздом до Києва заїжджає до нас. Ми дивимося, наприклад, в автобусі 30 людей. Ми видаємо 30 броніків, щоб вони вже їхали краще приготівані. Деколи бувало так, що нам ще не привезли броніки, а люди з автобуса кажуть: «Ми їдемо без нічого». Ні! Без нічого ви не поїдете. Дочекайтеся півгодини, будуть бронежилети. По-різному бувало.

✓ Голодування завершено. Київ, 17 жовтня 1990 р.
Світлина з фотозапису «Студентська революція на граніті»

Власне, на той момент почали підтягуватися Братчики. Це й Іван Поров'як, й Ігор Сліпецький, багато інших наших. З дівчат — Яруска Сліпецька, Іринка Мамчур... Так тривало цілу зиму. Причому, що дуже приємно, приходили не тільки ті Братчики, які брали участь в голодуванні. Наприклад, Олесь Газдайка — активний волонтер «Львівського Лицаря». Він теж із Братства, але з молодшої генерації. Тобто приходили члени Студентського братства різних поколінь.

✓ Андрій Салюк дає настанови Мишкові Канафоцькому. Перші години студентського голодування. Київ, 2 жовтня 1990 р. Світлина з фотоальбому «Студентська революція на граніті»

— **3 якого моменту ви вирішили допомагати армії?**

— Це відбулося по завершенні Революції Гідності — початок весни 2014 року. В перших числах березня до нас прийшли прикордонники, яких відправляли на Чонгар. Попросили в нас теплий одяг, харчі, каремати, спальні мішки, що ще залишилося з часів Майдану. В нас ті речі ще були, й ми радо передали прикордонникам.

Після цього у нас відбулася внутрішня нарада. Зібралися усі, хто згуртувався тут, у нашому пункті допомоги Майдану, щоб обговорити, як діяти далі. Оцінюючи інформацію з Криму, ситуацію в країні, знаючи настрої москалів, дійшли висновку: все йде до війни. Прийняли рішення організуватися, щоб допомагати військовим. Більшість із нас — випускники Політехніки, маємо базові та спеціальні технічні знання, тож вирішили концентрувати свою увагу на технічних пристроях і обладнанні. Тоді, власне, й народилася у нас фраза, що шкарпетки на війні потрібні, але шкарпетками у війні не переможеш.

Шкарпетки може будь-хто передати. Коли почнуть передавати оптичні приціли й інші прилади — слід розібратися, що це таке і для чого. Тоді ми викристалізували цю форму волонтерської допомоги фронту — різноманітні прилади, оптика, обладнання. І, фактично, з того моменту ми почали аналізувати. Олесь Газдайка — це взагалі ходяча енциклопедія. Він генерує ідеї і каже: а ще можна ось таке роздобути, ще можна таке щось зробити, а пошукаймо таке... Юрко: «А знайдімо ось це». Іван: «А я можу щось таке зробити».

Мушу зазначити, що цим видом волонтерської діяльності займалися не лише члени Братства. Наприклад, Іван Радковець не був у Братстві, а належав до Товариства Лева. Але від початку Майдану він тут, один з перших у «Львівському Лицарі».

Від часу першої розмови з військовими і допомоги прикордонникам, фактично, майже нічого не змінилося. Ми постійно їздили на фронт, уточнювали потреби, бо тактика війни мінялася. От сьогодні треба одне, тому більше робимо акцент на тому. Завтра треба щось інше... Ми навіть їздили, щоб зрозуміти, в яку сторону йдуть зміни, щоби вже купувати те, що може бути потрібним завтра. І багато речей ми навіть вгадували, відчували ти чи інші тенденції.

— **Повномасштабне вторгнення московитів. Маючи значний досвід постійної комунікації з військовими на фронті, ви, напевно, дещо швидше передбачили можливий початок великої війни. Чи не так?**

— Те, що буде повномасштабний наступ, ми зрозуміли, почали до нього готуватися з осені 2021-го. Всі ці роки ми далі передавали допомогу на фронт. Починаючи від вересня-жовтня 2021 року запити з фронту змінювалися. Влітку до нас зверталися за якимись побутовими речами, як-от плитка, щоб зручніше було готувати їжу на газових балонах, чи системи спостереження з облаштованого бліндажа. Тобто ті чи інші речі, які треба, щоб були на війні, але здебільшого — для облаштування сталих позицій. Під кінець вересня — на початку жовтня з'явилися запити на коліматори, біноклі з далекомірною сіткою, метеостанції для артилеристів, оптичний при-

У приміщенні «Львівського Лицаря»: Андрій Салюк > (посередині), Олесь Газдайка (ліворуч), Олег Семенко (праворуч). Вересень 2023. Фото Юрія Леськова

24 лютого, як тільки все це сталося, я відразу зранку привіг сюди. Буквально до години 12-ї майже все братство було тут. Відразу узгодили, хто і що робить. Тобто ця наша організація далі живе і працює.

— **Хто від лютого 2022-го Тобі допомагав найбільше?**

— Іринка Семенко (дівоче прізвище Мамчур), Олег Семенко, Іринка Сліпецька, Ігор Сліпецький, Олесь Газдайка, Іван Поров'як, Вероніка Величко, Іра Манишин... Я би мусив абсолютно всіх згадати, бо все наше Братство організувалося, всі підходили: «Андрій, скажи, що робити». Бо тут розривали мене. Давав доручення, завдання. Братчики все виконували, інформували про результат і бралися до виконання наступного завдання. Що дуже важливо, діти наші, які вже підросли, теж включилися у волонтерську діяльність. Мої обидві доньки були тут від першого дня.

— **Як зараз виглядає ваша волонтерська діяльність?**

— Тепер звертається набагато менше людей. Маємо інший режим роботи. Набагато, на жаль, менше надходить допомога. На момент початку війни привіздили люди, які привозили різні медикаменти чи спорядження. Все це треба було розсортувати, поскладати, приготувати і передати в належні руки. Відповідно, тут було стовповисько. Ми навіть мусили поставити чергових на вхід, які стояли на брамі, і сюди на територію зайти було непросто. Людина мусила пояснити, з якої причини прийшла. Всі люди чи більшість, які приходили, знали, наприклад, мене, і говорили: «Я до Андрія Салюка». І це було неможливо, бо з кожним треба було поговорити, а це — 100 людей, і ми домовилися, що всю комунікацію розподіляємо. Це відчутно допомогло в логістиці.

Зараз є менше волонтерської роботи, але все наше Братство далі на контакті. При цьому, на зв'язку — давнє Братство (з 1989—1990 рр.), а також молодші (з 1995, 1998, 1999, 2000 рр.). Вони теж дуже активно працюють, кожен щось робить.

Зараз у нас інший режим діяльності. Люди не просто приходять, сидять і чекають, що робити. Вони на зв'язку, а коли з'являються завдання — завжди є кому їх виконати.

ціл для снайпера. І ми зрозуміли, що хлопці, які є на фронті, бачать всі ці зміни і починають просити те, що є потрібним для ведення бою. Пам'ятаю, що ми це дуже активно обговорювали з хлопцями і між собою, а гроші вже дуже тяжко було збирати. Влада кричала: та що ви розповідаєте, нічого не буде; давайте заглянемо путіну в очі і таке інше. Люди були у розслабленому стані замість того, щоби невідкладно купувати для фронту те, про що просять.

Потрібні кошти. Тоді була наша внутрішня нарада. Прийняли рішення: Андрій (тобто я) має вирушити у США. Так і помандрував наприкінці грудня 2021 року за океан з метою проведення зустрічей з українцями. Я мав говорити, що треба гроші, тому що гряде велика війна. І мої доповіді давали відповідь на запитання: «Чи буде в Україні велика війна?» Дехто мені опонував, мовляв, що ви тут починаєте нагнітати. Я пояснював все на основі фактів.

Тоді вдалося зібрати багато чи не багато — все у порівнянні, — приблизно 25 тис. доларів. Ті кошти я не віз в Україну. Натомість у США ми почали купувати всі необхідні речі. Якусь частину придбаного повіз із собою. 3 січня 2023-го я вже був в Україні. Щодо решти грошей, які залишилися у США, ми домовилися з друзями, які в Америці, що зі Львова вже буду говорити, що саме слід придбати.

Дуже хочу подякувати моїм друзям за океаном. Це неймовірні люди, які і фінансово підтримали, і допомогли мені зустрітися з українською громадою. Це феноменальні люди, які приходили на зустрічі, жертвували кошти і допомагали купувати, пересилати. Кожному з них уклінно дякую, але за іменем і прізвищем — після війни.

Весь січень ми з колегою Андрієм (основним координатором акції у США) спілкувалися, узгоджували списки потреб, як ми й домовилися. Він це відразу робив і пересилав до нас у Львів.

Весь лютий ми розсилали на фронт ті речі, які військові в нас замовляли протягом грудня-січня. Адже в грудні 2021-го ми ще не мали грошей, а в січні вже мали кошти і купували прилади.

До початку повномасштабного вторгнення ми надіслали всі замовлення. Зупинилося лише 5 посилок, які ми відправляли 23 лютого.

До речі, перед початком повномасштабної війни (числа 17-18 лютого) я зібрав усіх наших Братчиків у цій кімнаті. Про що ми говорили? Я сказав, що, на мое переконання, йде до повномасштабної війни. Не знаємо, як воно буде, але зараз маємо домовитися, що робимо у випадку початку бойових дій більшого масштабу. Ми домовилися, що в такому випадку пункт збору — тут, у «Львівському Лицарі». Комуś треба допомогти, а хтось може надати якусь допомогу. Ми припускали, що цей пункт може бути об'єктом атаки. Отже, домовилися про запасний пункт. І був навіть третій. Продумали й систему комунікації — як ми зв'яжемося. Уточнили всі номери телефонів, всі адреси. Домовилися, хто і що вдома забезпечує, що кожен має підготувати і мати на випадок початку повномасштабної війни.

ПЕЧАТКА 27 ПЛАСТОВОГО КУРЕННЯ ІМЕНІ ІВАНА СІРКА У ДРОГОБИЧІ, 1920-ті рр.

АНДРІЙ СОВА

У Дрогобичі впродовж 1920-х рр. існували такі курені: 18 пластовий курінь імени Івана Франка, 27 пластовий курінь імени Івана Сірка, 31 пластовий курінь імени Софії Галечко, 36 пластовий курінь імени Людмили Старицької-Черняхівської, 53 пластовий курінь імени Дмитра Вітовського, 67 пластовий курінь імени Марти Борецької. Крім того діяв 6 курінь Українського Уладу Старших Пластунів імени Дмитра Вітовського. Кожен з цих пластових підрозділів мав свої печатки.

У попередньому числі журналу йшлося про печатку 18 пластового куреня імени Івана Франка. Сьогоднішня публікація присвячена печаткам 27 пластового куреня імени Івана Сірка.

З жовтня 1925 р. Михайло Шевчук заклав при семикласній школі Українського педагогічного товариства в Дрогобичі 27 пластовий курінь імени Івана Сірка. Членами куреня були лише хлопці. У фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові виявлено одну печатку 27 пластового куреня імени Івана Сірка. Упродовж листопада 1927 р. — червня 1929 р. її зображення фіксується на п'яти документах.

Найраніший відбиток печатки датується листопадом 1927 р. Він міститься на листі, адресованому Верховній Пластовій Команді у Львові, від курінного Антона Ясеницького, опікуна професора Івана Василенка та зв'язкового Романа Воробкевича. На документі відправники забули вказати день. ВПК отримала цей лист 2 грудня 1927 р. Аналізуючи зміст та відповідь Петра Ісаєва від ВПК, можемо припустити, що лист написаний у 20-х числах листопада 1927 р. У ньому зазначалося: «На курінній раді з дня 10 падолиста зрікся Пан Директор Стефан Гаврищук опікунства над 27 кур[енем], з причини шкільних обов'язків і зобов'язався вирівнати всі свої залеглости прост В. П. К. Опікунство над 27 кур[енем] обняв пан проф[есор] Іван Василенко, а зв'язковим зістав за згодою цілого куріння ст[арший] пласт[ун] роз[відчик] співоснователь того куріння Роман Воробкевич. Команда 27 кур[еня] прохає В. П. К. о затвердженні опікуна і зв'язкового. Прохаємо о відповідь.

Що до звіту, то всечас не можемо післати, тому що курінь був до тепер в цілковитім занедбанні, але думаємо, що курінь в найкоротшім часі верне до свого повного життя».

< Світлини міжвоєнного періоду з фотоархіву бл. пам. Володимира Дячука, передані редакції журналу його дружиною Уляною Дячук із Нью-Джерсі

Три відбитки печатки фіксуються на звітах куреня за 4 чвертьрік 17 пластового року, 1 і 2 чвертьроки 19 пластового року. У звіті за 4 чвертьрік 17 пластового року, який датується 2 січня 1928 р., дізнаємося про те, що зв'язковим куреня є Роман Воробкевич. До команди входили: курінний Антін Ясеницький, суддя М. Кашуба, писар Малинка, скарбник Михайло Воробкевич. Курінь нараховував 32 члени (2 учасники та 30 прихильників). Майно: печатка, подушка до печатки, 35 книжок. При курені діяв аматорський гурток. Про діяльність у документі зазначено: «Заходом куріння відбулися два реферати на тему пластову в ціли приєднання членів до нашого куріння. Вчаси то удалось, бо прибуло 12 членів. Два рази в тижні відбуваються збірки цілого куріння, на котрих приготується всіх прихильників до першого пластового іспиту. На засіданні з 20.XII рішила Курінна Команда улаштувати в січні пласт[ову] ялинку. Праця до тепер ішла дуже пиняво, тому що члени мало інтересуються пластом і не приходять на курінні збірки».

Один відбиток печатки зафіксований на заяві зв'язкового Романа Воробкевича, яка датується 2 січня 1928 р.

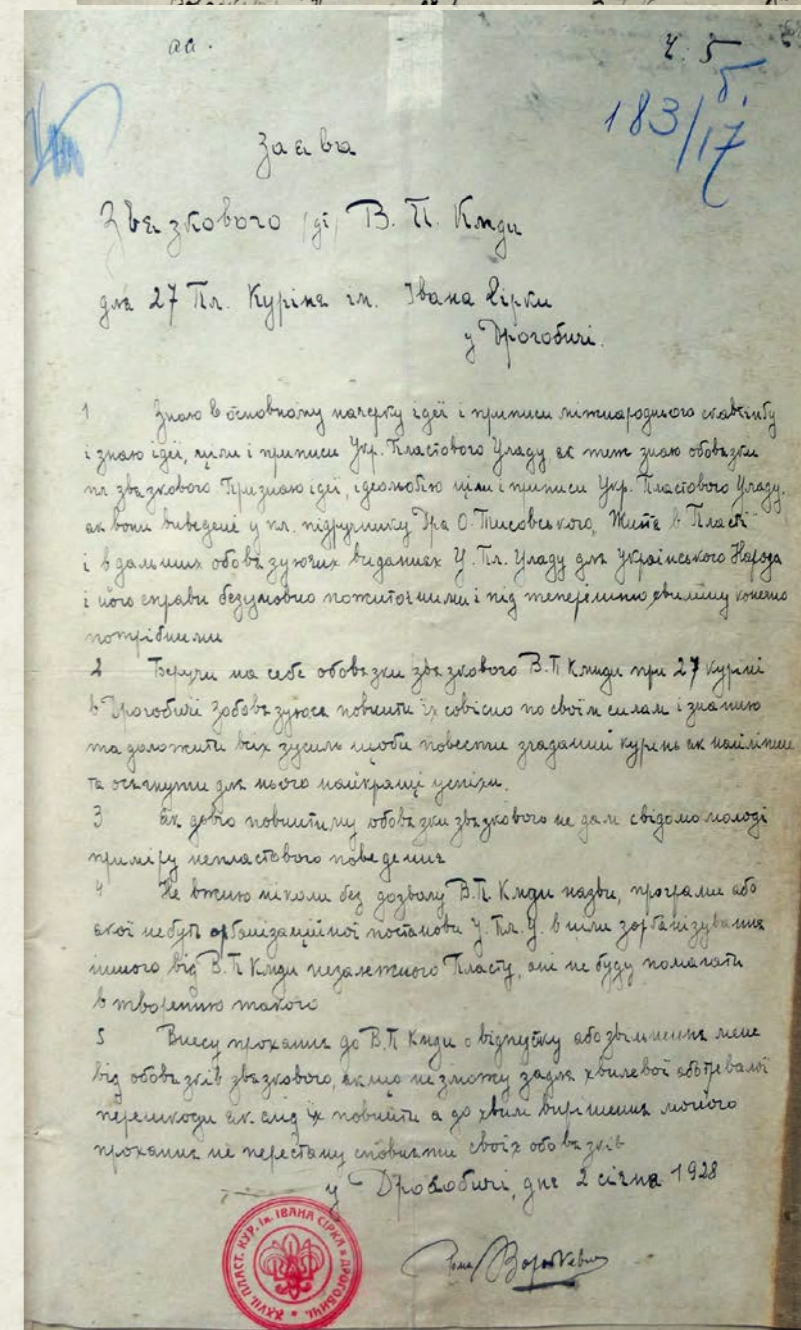
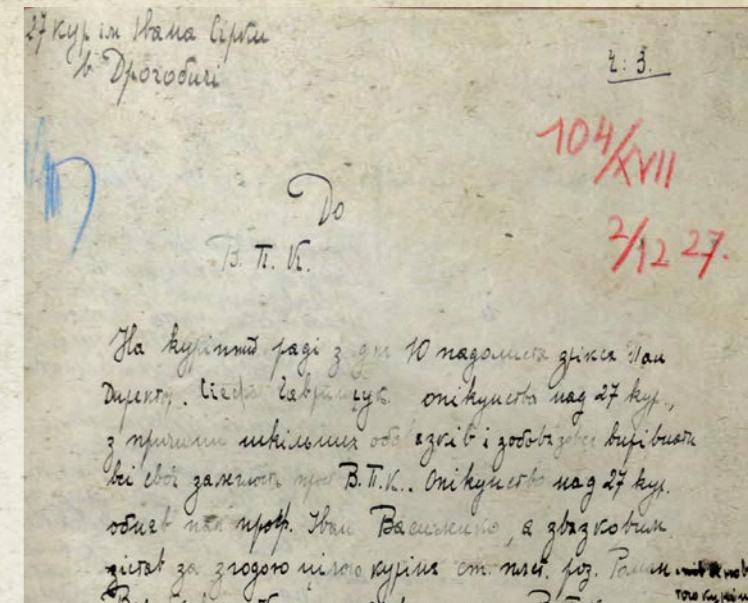
Нижче подаю опис та зображення печатки.

КАТАЛОГ

Матеріал: фіолетове, червоне чорнило.
 Форма: кругла.
 Діаметр: 34 мм.
 Зображення: трипелюсткова лілея з тризубом.
 Легенда: XXVII. ПЛАСТ. КУР. ІМ. ІВАНА СІРКА В ДРОГОБИЧІ.
 Текст розділений зірочкою.
 Датування: листопад 1927 р. — червень 1929 р.

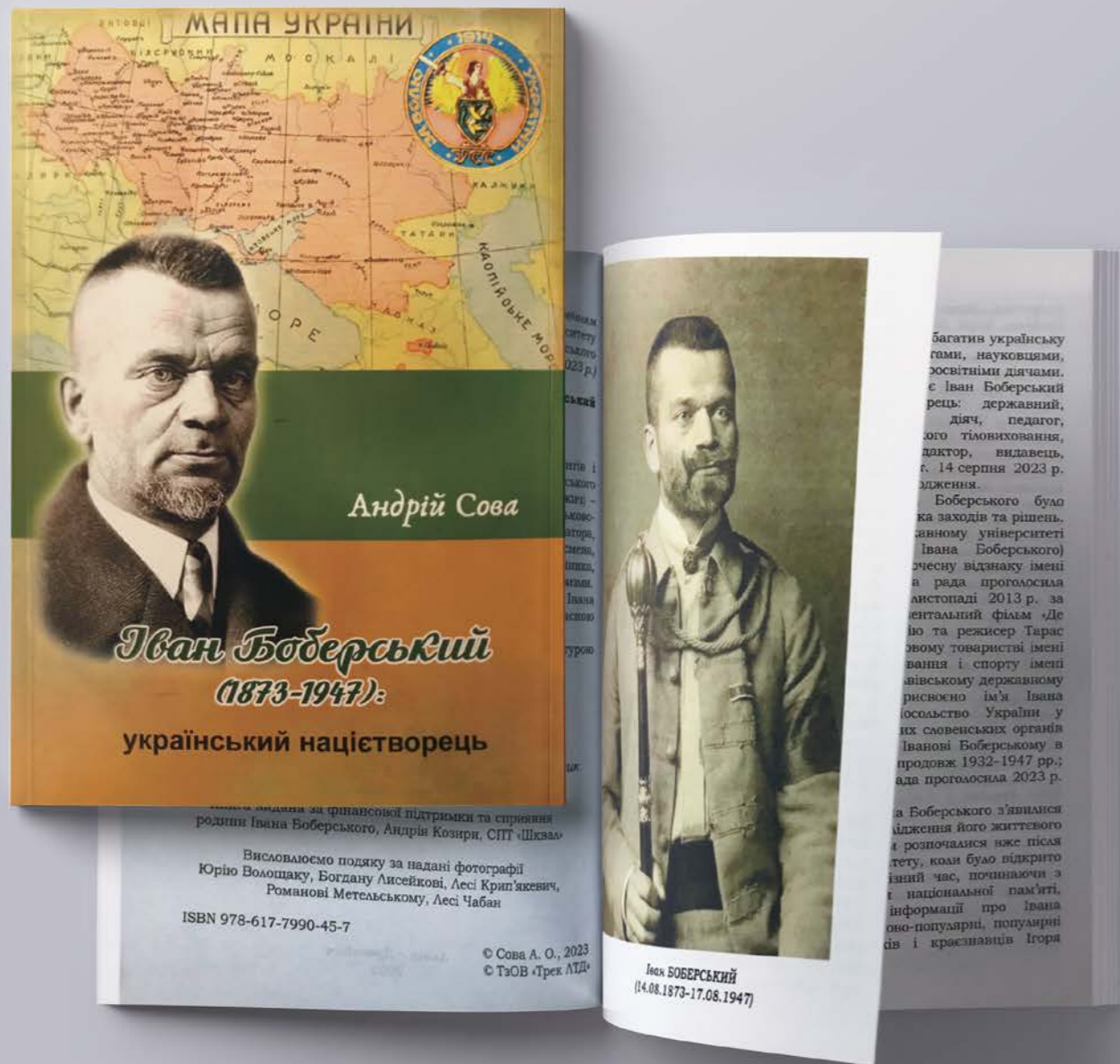
Лист команди 27 куреня до ВПК та заява зв'язкового Романа Воробкевича від 2 січня 1928 р.

АНДРІЙ СОВА ПРО ІВАНА БОБЕРСЬКОГО: УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІЄТВОРЕЦЬ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

Цьогорічне відзначення 150-ліття від народження Івана Боберського позначене не лише низкою змістовних заходів, а й виходом у світ друкованих праць. У дрогобицькому ТзОВ «Трек ЛТД» побачило світ науково-популярне видання доктора історичних наук Андрія Сова «Іван Боберський (1873—1947): український націєтворець».

На основі архівних документів і матеріалів у книжці висвітлено життєвий шлях і діяльність визначного державного, військово-політичного, громадського діяча, основоположника українського тіловиховання, педагога, журналіста і редактора, видавця і перекладача, архівіста і музейника, мецената, а ще — духовного натхненника створення Пласту.

Багато цікавого зустрічаємо у розділах «Основні напрямки життя і діяльності», «Моральні настанови», «Афоризми», «Короткий життєпис» тощо.

Окремо зупинюся на зібраних автором афоризмах. Вони не лише допомагають більш досконало розкрити постать Івана Боберського і продемонструвати його життєві принципи, а й слугують дороговказом для кожного, хто працює над вдосконаленням себе як особистості і патріота. Ось, немов постріли, влучні фрази І. Боберського: «Байдужі гинуть!», «Де злука, там сила», «Ділами, не словами!», «Змаг гартує волю», «Кожне Товариство, коли не буде мати свого майна, лишиться постійним жебраком. Треба стати маєтним, не лише розумним. Маєток — це розум, висказаний рахунком...», «Копаний м'яч» учить боронити і здобувати», «Крик — це зброя безсильних і дітей», «Молодіж се будучність народу. Ліпша молодіж, красша будучність», «Наша сила в нас самих», «Не плачем, а мечем!»... Тут, звісно, лише ілюстрація, тобто частинка з того, що наведено в книжці.

Працю науковця Андрія Сова випущено у світ за рішенням Вченої ради Львівського державного університету фізичної культури ім. І. Боберського. Між іншим, не залишилася осторонь ювілею і Львівська міська рада, яка проголосила 2023-й Рок Івана Боберського.

У новому виданні — цінний фотоматеріал. Блок світлин — це документи, родинні фото І. Боберського, ілюстрації його активності в різних напрямках, сучасні фото, які відображають увічнення пам'яті про визначного українця. Слід завдячувати Юрію Волощаку, Богдану Лисейкові, Лесі Крип'яквич, Романові Метельському та Лесі Чабан, які допомогли авторові сформувати цей блок.

Якісне поліграфічне виконання, але наклад, на жаль, невеликий — лише 500 примірників. Шкода, бо таке видання вартувало би більшого.

Книжку видано за фінансової підтримки та сприяння родини Івана Боберського, Андрія Козирі, СПТ «Шквал». Спасибі меценатам. Адже грошовий даток у даному випадку — це й важливий патріотичний чин. Також спасибі автору не лише за пророблену працю, а й за невтомну діяльність для увічнення пам'яті про непересічного діяча українського спорту, культури й патріотичного руху загалом.

Іван Боберський (у другому ряді 4-й зліва) серед української громади під час зустрічі митрополита Андрея Шептицького (у центрі), що повернувся з російського заслання. Відень, 27 серпня 1917 р.

Четар Іван Боберський — голова «Письменничого відділу» ДСВС ЗО УНР. Фотографічна поштівка. Чортків, 2 червня 1919 р.

▲ У новому виданні — цінний фотоматеріал

Ось що зі сторінок видання пропонує Андрій Сова: «У Львові давно вже назріла потреба встановити пам'ятник Іванові Боберському (найвідповідніше місце для того — площа «Сокола-Батька» у Стрийському парку). Також пам'ятник і таблиці Славному Українцю мають з'явитися у с. Доброгостові, Трускавці, Дрогобичі, Самборі та в інших населених пунктах України й діаспори, з якими пов'язані його життя та діяльність!» Підтримуємо беззаперечно.

—”—

**КНИЖКА Є ЦІННОЮ ДЛЯ ШИРОКОГО
КОЛА ЧИТАЧІВ, ДЛЯ ВСІХ,
ХТО ЦІКАВИТЬСЯ УКРАЇНСЬКОЮ
ІСТОРІЄЮ ТА КУЛЬТУРОЮ
КІНЦЯ ХІХ — ХХ ст.
РЕКОМЕНДУЄМО.**

ВАСИЛЬ СТЕПАНЧЕНКО, ПЛАСТУН З КЕРЧІ, ЯКОГО ВБИЛИ ОКУПАНТИ

пл. сен. ЮРІЙ ЮЗИЧ, ОЗО

Василь Степанченко, пласто́ве псевдо «Сталий», народився 21 липня 1895 року в Керчі у бідній багатодітній родині. Мав п'ять братів і сестер. У рідному місті провів дитинство та юність. У 1914 році закінчив технічну школу в Києві. У 1915—1917 роках воював на фронтах Першої світової війни у складі 47 полку піхоти, який за царату так і називався: «Українській». Служив молодшим офіцером — прапорщиком.

Пройшов українську визвольну війну. Від грудня 1917 до вересня 1920 року — хорунжий в українській армії. Сучасний аналог його військового звання в ЗСУ — молодший лейтенант. Воював у 1-й сотні 1-го полку Січових Стрільців під командою Євгена Коновальця. Влітку 1920 — хорунжий 16-го запасного стрілецького куреня. У складі Армії УНР перейшов через Карпати та був інтернований чехами в таборі Ліберці.

Здобув вищу інженерну освіту й оселився на українській землі — на Закарпатті, на Гуцульщині, у селі Верхня Апша (тепер це Верхне Водяне).

Бойовий побратим, один із співтворців Легії українських націоналістів Юрій Артюшенко згадав: «Він [Степанченко] по всіх селах цих місцевостей вчив українських танців, з чого тільки й жив. Його знали всі — від наймолодшого до найстаршого, й любили його».

Включився в розбудову закарпатського Пласту, взяв собі псевдонім «Сталий». Коли влітку 1934 року пластуни почали у Верхній Апші організувати літній стаціонарний табір, взявся активно допомагати.

За кілька місяців на землі, яку подарував пластунам один місцевий селянин, було побудовано взірцевий табір. З брамою, 13 колибами, 25 напівстаціонарними наметами, двома криничками, кухнею, загаченим місцем для купання. Збудовано і колибу-«фортецю» 10x10 метрів. За всю господарку відповідав Степанченко.

В будівництво включився ще один старшина Армії УНР — Олекса Стоббуненко (1898—1961), колишній студент Краківської академії мистецтв. Він теж мешкав у Верхній Апші, був тут і учителем, і кооператором. Спроектував оригінальну гуцульську пластову вежу-капличку висотою 7 метрів, яку збудували на таборі. Олекса був родом із Білої Церкви, його дружина Марія — з Кишинєва. Виховували серед гір четверо дітей, які народились вже на Закарпатті.

Стоббуненку в проектуванні каплички, ймовірно, допомагала його дружина — мисткиня, яку в Армії УНР знали не інакше, як «Козак Марко». Випускниця ліцею Святого Серця у Парижі та Білоцерківської гімназії імені Грінченка. Воювала з більшовиками в повстанських загонах, мала бойове поранен-

ня. За розповідями митця Василя Перебийноса, служила в курені пласту́нів легендарного полку «Чорні Запорожці».

Василь Степанченко познайомився зі Стоббуненками ще під час визвольної війни, разом пройшли табір інтернованих у Ліберцях.

Ветерани Армії УНР вклали свою душу у виховання пласту́нів. В їхньому «гуцульському таборі» вишколювались не лише місцеві діти, приїздили й активні пластуни з Праги. Степанченко-«Сталий» був тут щорічним господарем табору, завідував кухнею.

«Сталий» не лише харчував учасників. Він був і сам активним пластуном. Наприклад, на одних легкоатлетичних змаганнях виборов 1-ше місце в метанні диску, закинувши його на 22 метри 50 сантиметрів.

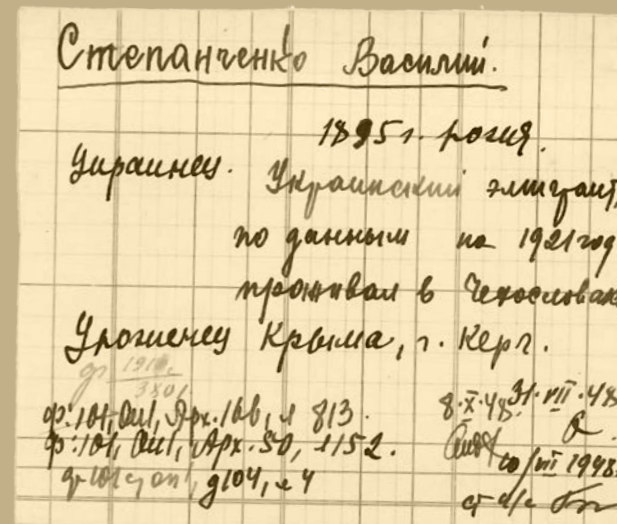
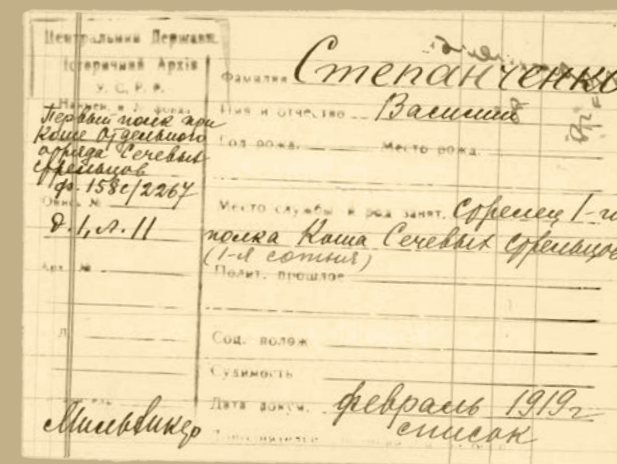
Оскільки комендантом пластового табору був відомий театрал Юрій Шерегій, 39-літній Степанченко працював і на пластовій театральній ниві. Був одним із виконавців вистави «Слово і серце» на 3 дії за мотивами пластового життя.

На початку 1939 року майже в усіх селах Закарпаття створено осередки Організації Національної Оборони «Карпатська Січ». Відомо, що Олекса Стоббуненко став січовиком. Навесні 1939 року йому вдалося врятуватись; після Другої світової війни розвивав свої таланти в Каліфорнії.

— ” —

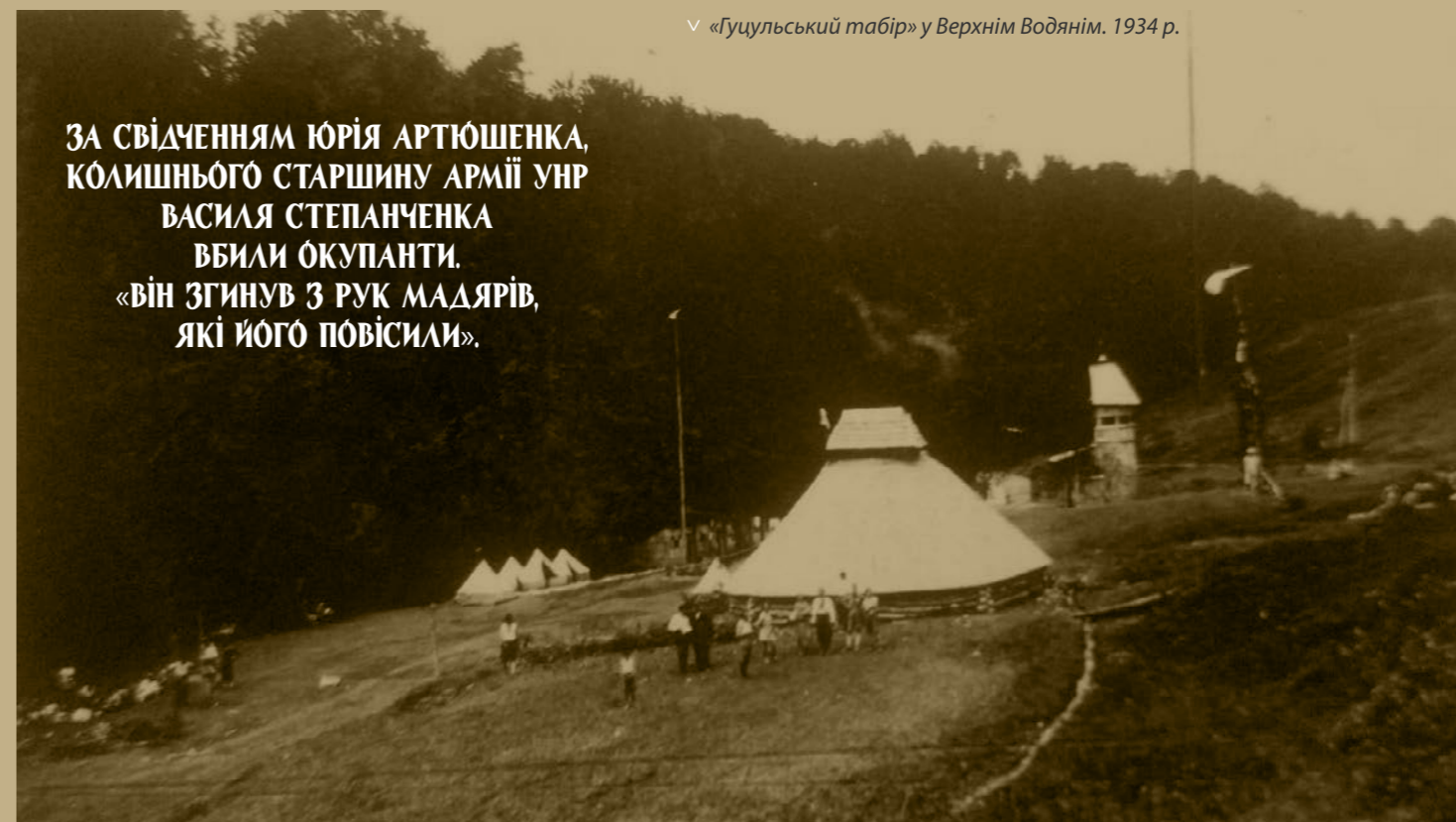
З ВИСОКОЮ ЙМОВІРНІСТЮ, ДО «КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ» ДОЛУЧИВСЯ І ВАСИЛЬ СТЕПАНЧЕНКО — УРОДЖЕНЕЦЬ КРИМУ. ВЗАГАЛІ В УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ БУЛО НЕБАГАТО КРИМЧАН.

**ЗА СВІДЧЕННЯМ ЮРІЯ АРТЮШЕНКА,
КОЛИШНЬОГО СТАРШИНУ АРМІЇ УНР
ВАСИЛЯ СТЕПАНЧЕНКА
ВБИЛИ ОКУПАНТИ.
«ВІН ЗГИНУВ З РУК МАДЯРІВ,
ЯКІ ЙОГО ПОВІСИЛИ».**

▲ Матеріали з Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України)

▼ «Гуцульський табір» у Верхнім Водянім. 1934 р.

ІВАН БУЧКІВСЬКИЙ ЖИТТЯ ПРИСВЯТИВ УКРАЇНІ

МИРОСЛАВА ОЛІЙНИК (Бучківська),
членкиня Національної спілки журналістів України

—”—

**НАЙСТАРШОМУ ПЛАСТУНУ УКРАЇНИ
ПЛ. СЕН. ІВАНОВІ БУЧКІВСЬКОМУ
ВИПОВНИЛОСЯ 100 РОКІВ. НА ЖИТТЄВІЙ
ДОРОЗІ ВСЬОГО СЕБЕ ВІН ПРИСВЯТИВ
УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ.**

4 листопада 2023 року 100-ліття від дня народження відзначив справжній патріарх просвітництва на Львівщині, активний громадський діяч, Вчитель з великої літери, великий шевченколюб, дійсний член Пласту (станція Самбір) Іван Бучківський.

Народився мій Батько в селі Купновичі, що на Самбірщині, у простій селянській родині Павла і Марії, яка прищепила йому жагу до знань. Книжки для нього були і залишаються найбільшим скарбом, а Великий Кобзар став духовним наставником. Батьковим девізом є: Бог і Україна. І це не просто гарні слова — це повсякденна праця.

Громада села послала здібного хлопця продовжувати навчання до Самбірської гімназії, узявши витрати на себе. Наступний освітній заклад — Дрогобицький учительський інститут. Так Іван Бучківський став учителем і пропрацював 65 років на освітянській ниві. У зрілому віці навчання продовжив у Луцькому педінституті за спеціальністю «Українська мова та література».

У 1944—1947 роках, ризикуючи життям, Батько проводить підпільний «Університет історії України» для вояків УПА. Склавши програму занять, за викликом (стук у вікно) він із поводителем ішов посеред ночі у «гніздо» упівців. Учитель розумів, що його викладачі — зброя проти большевизму, тому вмів поєднувати основну працю з підпільним курсом.

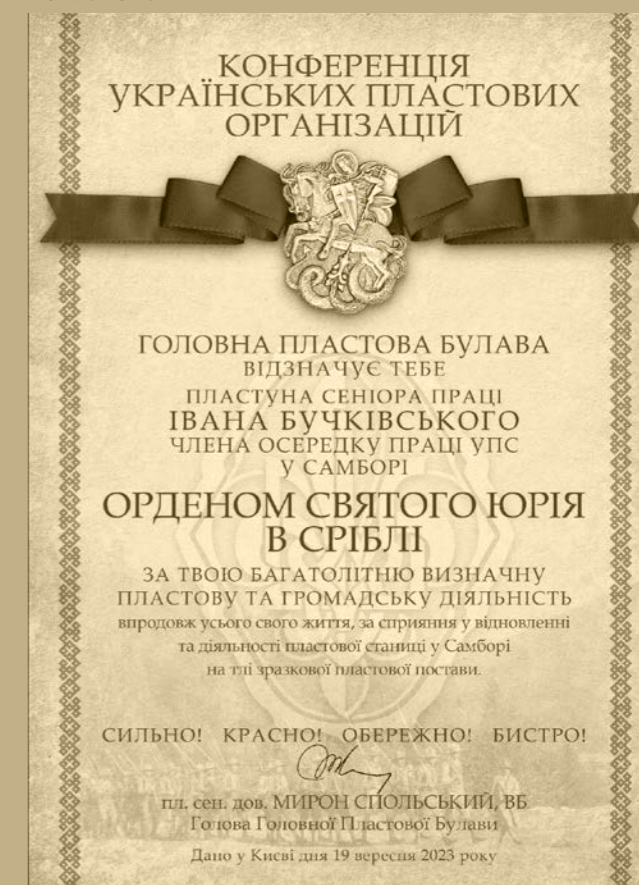
У 1955 р. він із сім'єю переїжджає з Купнович у село Градівка на Городоччині, в якому разом із дружиною Тетяною починають учителювати. Мешкає там і донині, тільки вже сам: у вічність відійшла кохана дружина, з якою разом прожили 60 літ.

4 серпня 1948 р. на могилі Великого Кобзаря у Каневі, взявши грудочку землі, дав обіцянку побудувати в рідній місцевості пам'ятник Шевченкові. Мрія про встановлення пам'ятників Т. Шевченку в рідних Купновичах і в Градівці не полишала Батька ні на мить. Ініціатива та безпосередня участь у зведенні пам'ятника вимагали не тільки виснажливої організаторської роботи серед населення, а й невтомного «оббивання порогів» органів влади. Та зрештою у вересні 1964 р. у с. Градівка було встановлено перший пам'ятник Т. Г. Шевченку на Городоччині — як дарунок до 150-ліття від дня народження Великого Кобзаря. А в 1968 р. Батько замовив погруддя Шевченка для села Купновичі, проте через тодішніх місцевих комунальців і КГБ його встановлення відбулося аж у 1989 р. — в час знесення комуністичної партії.

^ Писар пластового куреня ім. Князя Льва Іван Бучківський. Самбір, 1944 р.

✓ Грамота ГПБ про надання ордена св. Юрія в сріблі за багаторічну визначну пластову та громадську діяльність

^ Пл. сен. Іван Бучківський з прапором куреня УПУ ч. 61 ім. д-ра О. Тисовського, на якому лілейка, подарована самбірським пластунам отцем Володимиром Івашком. Самбір, 2013 р.

Іван Бучківський уміє надихати патріотичними почуттями, якими володіє сам. Батьків щирий патріотизм відчуває кожен, а в ті роки не просто було бути «українцем». Надзвичайно відповідальний, на зборах і засіданнях різних організацій читав змістовні тематичні доповіді, виголошував промови. Писав вірші, які друкувались у місцевій періодиці.

Започаткувавши на Городоччині громадсько-політичну організацію Народний рух України, І. Бучківський згромаджує навколо себе свідомих українців. 1988 року він серед організаторів районного об'єднання на захист української мови. Особливі сторінки життя Івана Павловича відзначені служінням всеукраїнському товариству «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. У 1989 р. підпільно у Градівській школі (про приміщення в Городку не могло бути й мови) відбулося перше засідання відновленої «Просвіти». Комуністи збунтовані, бо інформація вийшла за межі школи. Батька щотижня викликали у керівні інстанції і погрожували звільненням з роботи... Та ці заборони його не лякали.

— ” —

БЕЗКОРИСЛИВО ПРАЦЮВАВ ІВАН БУЧКІВСЬКИЙ НА НИВІ «ПРОСВІТИ» МАЙЖЕ ТРИ ДЕСЯТИЛІТТЯ. ВІН Є ПОЧЕСНИМ ГОЛОВОЮ «ПРОСВІТИ» ГОРОДОЧЧИНИ.

Багато літ був активним членом Самбірської просвітянської організації.

У Городку та в районі І. Бучківський як голова церковно-громадського комітету організував на честь виходу українських церков із підпілля спільну Літургію, у якій взяли участь священники УГКЦ, УПЦ та УАПЦ. Це був гарний зачин у справі примирення українських Церков на честь святкування 1000-ліття Хрещення Руси. У 2000 р. він організував пам'ятне святкування двотисячоліття приходу в світ Сина Божого Ісуса Христа зі встановленням і освяченням духівниками різних конфесій пам'ятного Хреста на Крижовій — на межі Городоцького і Комарнівського деканатів. З ініціативи І. Бучківського споруджено дві символічні могили Борцям за волю України, з нагоди Дня Незалежності організував встановлення пам'ятних хрестів у рідних селах. 2001 року Батько створив при Градівській середній школі каплицю Покрова Пресвятої Богородиці, яка стала водночас кабінетом християнського виховання. Там він 15 років викладав християнську етику, додатково очолював катехитичну школу при церкві Преображення Господнього у с. Градівка.

Усе: час, сили, здоров'я, що були вкладені у велику справу, — не для похвали й нагород. Відмінна риса І. Бучківського — скромність.

До слова, про здоров'я. У Батька був цілий «букет» недуг, які з Божою поміччю пересилив. Довге лікування не зламало його твердого духу. Незабутньою подією був випадок узимку 1946 року, в переддень Святвечора, коли І. Бучківський поспішав до батьків у Купновичі. Засніжена стежина... Тяжко іти... Вирішивши відпочити, присів... Втрапа свідомості від переохолодження могла закінчитися фатально, якби не священник о. Михайло Греділь, який їхав фірою неподалік і, помітивши невеличку темну цятку в снігу, вирішив звернути...

Чимало часу Іван Бучківський очолював районне методичне об'єднання вчителів української мови та літератури. У Градівській школі створив перший у районі кабінет образотворчого мистецтва. Він долучався практично до всіх важливих ініціатив і справ, які реалізовувалися на Городоччині. Не терпить фальшу, тому і писав часто публікації до газет, де викривав брехню, несправедливість, бо правда має бути ПРАВДОЮ.

— ” —

1997 РОКУ ВИЙШЛА КНИЖКА «МИНУЛО П'ЯТДЕСЯТ ЛІТ...» — СПОГАДИ ПРО САМБІРСЬКУ УЧИТЕЛЬСЬКУ СЕМІНАРІЮ І ПЛАСТ.

Найстарший в Україні пластун Іван Бучківський зустрів > славний ювілей у колі родини, друзів, приятелів та однодумців. 4 листопада 2023 р. Фото Романа Смілки

Головою редакційної колегії був пл. сен. І. Бучківський. Варто сказати, що, навчаючись у Самбірській учительській семінарії в 1942—1944 рр., він став членом пластової організації. Виконував важливу функцію літописця куреня ВСУМ (Виховні Спільноти Української Молоді) ім. князя Льва, а також редагував всумівську газету «Слідом».

У Пластовому Законі визначено найбільш важливі моральні якості пластуна: сумлінність, справедливість, чесність, доброзичливість, ввічливість, точність, пильність, самостійність, ініціатива, почуття обов'язку і відповідальності, участь у громадській праці.

Усі ці риси притаманні Батькові. Високоморальні засади Пласту, засвоєні в юному віці, супроводжують його все життя. Семінарія, в якій його наставником був о. Володимир Івашко, теж загартувала і сформувала характер. Іван Бучківський для теперішніх пластунів є тією ниткою, яка зв'язала нинішніх членів організації зі славною минувиною Пласту.

Особливе місце у невтомній діяльності Івана Бучківського займає організація численних екскурсій до святих і визначних місць України. Великих таких мандрівок налічується більше 250, а менших і не злічити! Іван Бучківський вважає, що національне збагачення людини відбувається через пізнання свого краю. Завдяки цим екскурсіям, які невпинно одну за одною організував, залучаючи щоразу більше людей, він прищеплював іншим любов до України, яку сам до безтями любить. Отак своє гасло «Не дай спати ходячому!» Батько втілював у життя.

Має численні нагороди, відзнаки, грамоти — починаючи від президентів України аж до голів місцевих рад, проте Іван Бучківський ніколи не працював задля нагород. Усього себе він присвятив українській справі. І сьогодні він дуже вболіває за Перемогу України у війні з російським агресором.

Від редакції

Про пл. сен. Івана Бучківського ми не раз писали на сторінках нашого видання. З цими публікаціями можна ознайомитися у «Пластовому шляху» ч. 2/2009 р., с. 44; ч. 3-4/2013 р., с. 43; ч. 4/2018 р., с. 51-53. До 100-ліття ювіляра побачила світ гарно видана та щедро ілюстрована книжка «Моїх 100 літ...», упорядкована доньками нашого славного пластуна Мирославою Олійник (Бучківською) та Лесею Бучківською. У ній, серед іншого, зустрінемо цікавий пластовий матеріал.

У жовтні цього року приємна звістка надійшла від Головної Пластової Булави. За багатолітню визначну пластову та громадську діяльність на тлі зразкової пластової постави пл. сен. Івана Бучківського відзначено орденом св. Юрія в сріблї.

З нагоди 100-ліття засилаємо найщиріші зичення здоров'я та енергії, позитивних емоцій і багату приємних людей довкола. Многих літ! Вітаємо, дорогий наш наставнику!

Сильно! Красно! Обережно! Бистро!

18.07.2002, с. Селекційне Харківської обл. —
11.10.2023, поблизу м. Кременна Луганської обл.

СТ. ПЛ. СЕРГІЙ МОЛЧАНОВ, «ПЕЛЬМЕНЬ»

^ Сергій з дружиною Катериною

Сергій, син Олексія та Ірини, належав до Харківської округи Пласту від 2020 р. Відбув крайовий вишкіл виховників УПЮ ч.189. Робив спроби започаткувати Пласт в містах Мерефа та Зміїв Харківської області. Учасник крайового військово-патріотичного вишколу «Триангула». Один з відновників Пласту в Маріуполі, де став виховником мішаного юнацького гуртка.

Навчався на техніку-технолога верстатів з цифровим програмним забезпеченням у Харківському радіотехнічному технікумі. Активний у громадському житті. Учасник ГО «ФРІ — Фондація регіональних ініціатив» у Харкові, волонтер ГО «Будуємо Україну Разом». Учасник Української Академії Лідерства в осередку Маріуполь.

До повномасштабного вторгнення активно допомагав військовим в Харківському шпиталі, в Маріуполі, Києві та Тернополі. Відбував військові вишколи.

У травні 2022 р. зголосився добровольцем до війська. Був сержантом 2-го стрілецького батальйону 67-ої окремої механізованої бригади Збройних сил України. Оператор дронів. Учасник боїв на Бахмутському напрямку, де 7 березня 2023 отримав контузію, після нетривалого лікування повернувся на фронт.

Загинув разом з побратимом під час виконання військового завдання в Серебрянських лісових масивах поблизу м. Кременна Луганської області внаслідок прицільного ворожого обстрілу.

Залишилась дружина Катерина, з якою одружився в червні 2023 р. Похований 15 жовтня з військовими та пластовими почестями на Микулинецькому цвинтарі у Тернополі. Рішенням Головної Пластової Булави від 13 жовтня 2023 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом № 157.

28.08.1986, м. Рівне —
3.11.2023, поблизу с. Роботине Запорізької обл.

ПЛ. СЕН. ТАРАС ДАВИДЮК, ОЗО

Тарас, син Дмитра та Людмили Давидюків, став пластуном 2005 року в Острозі, під час навчання в Острозькій академії, де здобув ступінь магістра політології. Згодом, у 2012 року, відновив членство в організації в станиці Рівне. Відбув вишкіл юнацьких виховників ч. 132 в Острозі та вишкіл зв'язкових в Івано-Франківську (2019 р.). Став виховником юнацького гуртка «Чорні ступні». Виховну працю поєднував із обов'язками осередкового УСП в Рівному. Залучав нових дорослих членів до Пласту і підтримував мотивацію діючих.

Був зв'язковим 33 куреня ім. Уласа Самчука в Рівному. Виховник та інструктор на багатьох пластових таборах.

Закінчив 28 школу в Рівному, паралельно навчався у місцевій музичній школі № 2. Після здобуття вищої освіти працював вчителем історії та журналістом у різних регіональних виданнях, зокрема в обласній газеті «Волинь». Головний редактор сайту «Горинь. Інфо». Готував книгу про батальйон «Гарпун».

Був членом «Молодого Руху». У 2005—2012 роках — голова обласної організації та член Центрального проводу Молодіжного Націоналістичного Конгресу (МНК). Був також керівником рівненської обласної організації «Активна молодь». Постійно був донором крові.

Під час Революції Гідності доброволець в 15, а згодом в 14 сотні Самооборони Майдану.

^ На мандрівних пластових стежках

З початком російсько-української війни добровільно зголосився до батальйону «Гарпун». Опісля продовжив службу в одному із окремих розвідувальних батальйонів ЗСУ. Послугувався військовим позивним «Старий». Додому зі служби повернувся лише навесні 2019 року. Після цього був активістом організації ветеранів АТО в Рівному.

З початком повномасштабного російського вторгнення знову на фронті в лавах 14 окремого полку ЗСУ.

У вересні 2023 заручився з пластункою Тетяною Луценко.

Загинув під час виконання бойового завдання поблизу с. Роботине Запорізької області внаслідок атаки FPV дроном автівки, у якій знаходився.

Прощання за участі чисельної громадськості відбулось 7 листопада на столичному Майдані Незалежності, а також під час церемонії похорону 8 листопада у Рівному. Рішенням Головної Пластової Булави від 5 листопада 2023 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом № 163. Похований на міському кладовищі (район Грабник).

ПОЛЕГЛІ
У РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

6.04.1994, с. Бабухів Івано-Франківської обл. —
28.06.2023,
поблизу с. Роботине Запорізької обл.

АНДРІЙ ЧЕПІЛЬ

Андрій, син Ігоря та Галини, 2001 року став новачком рою «Бобренята» (сестричка пл. сен. Анничка Королишин, Гр.) гнізда ч. 3 «Лісові бешкетники». Разом з ним до Пласту належали брати Віталій і Орест.

Згодом Андрій продовжив пластування у гуртку «Саламандери» 79 куреня ім. В. Липинського (виховник пл. сен. Ігор Дрогобицький). В курінному проводі був фотографом. Учасник курінного табору «ЕНД-1» (2006 р.). Активіст багатьох пластових подій, вишколів, мандрівок, акцій. Пластував орієнтовно до 2008 року, проте згодом завжди долучався до пластових подій.

Навчався у школі №10 в Івано-Франківську та місцевій дитячій музичній школі №2 ім. Василя Барвінського (клас кларнета, паралельно опановував саксофон та фортепіано). З дитинства відвідував гуртки з народних танців, футболу та шахів.

Вищу освіту здобув у 2015 р., закінчивши Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу як інженер-механік газопроводів. Здобув ступінь магістра за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Під час навчання був головою Івано-Франківського осередку «Студентського братства», членом Мальтійської служби допомоги. Активний учасник Революції Гідності.

Музикант, саксофоніст та вокаліст. Відбув строкову службу у військовому оркестрі почесної варти при президентському полку. Учасник кавер-гуртів «Frisson Band», «Smerichka». Трембітар у фольк-рок-гурті «Ко-

^ Андрій Чепіль був активістом багатьох пластових подій

раллі». Періодично працював інструктором зі сноубордингу на гірськолижному комплексі «Буковель».

Восени 2021 р. одружився з музиканткою Богданою Кінаш.

Після повномасштабного російського вторгнення у березні 2022 р. мобілізований до війська. Спершу брав участь у бойових діях на Харківщині, біля Ізюма та Куп'янська як кулеметник в одному з підрозділів ЗСУ. Згодом з власної ініціативи був переведений до 47-ої окремої механізованої бригади «Магура». Брав участь у спеціалізованих військових навчаннях у Німеччині, де здобув навички роботи на бойовій машині «Бредлі». Був головним сержантом взводу, командиром бойової машини, виконував обов'язки командира взводу.

Загинув 28 червня поблизу села Роботине на Запорізькому напрямку з трьома побратимами під час штурму ворожої позиції. Другій групі не вдалося відразу забрати тіла загиблих через щільний вогонь. Це вдалося зробити аж через чотири тижні, коли лінія бойових зіткнень була відсунута в сторону ворога. Бойові побратими, ризикуючи життям, забрали залишки тіл, які наприкінці липня були віддані на ДНК експертизу.

Після цього понад два місяці тривали процедури зі встановлення результатів генетичної експертизи, які остаточно визначили останки Андрія.

Похований 10 жовтня з військовими почестями під гул трембіт за участю чисельної громадськості на Алеї Героїв цвинтаря в селі Чукалівка. Під час церемонії прощання помертло нагороджений Залізним Пластовим Хрестом № 156.

16.11.1980, с. Саранчуки Тернопільської обл. —
15.07.2023, поблизу с. Кліщіївка
Бахмутського р-ну Донецької обл.

ІВАН СОЗАНСЬКИЙ

Іван народився в Саранчуках в сім'ї Михайла та Марії з роду Рабик. На початку 1990-х років вступив до Пласту, ставши членом гуртка «Колобки» підготовчого куреня ім. Дмитра Мирона-Орлика в с. Саранчуки (виховник Іван Гавдида).

В юнацьких роках захоплювався історією, вишивкою. Після завершення 9 класів у сільській школі навчався у Бережанському агротехнічному інституті. Здобув електромеханічну та економічну спеціальності. Під час навчання закінчив військову кафедру, де отримав звання молодшого лейтенанта.

Залишився працювати в інституті головним інженером та енергетиком. Під час роботи кілька разів їздив за кордон на обмін досвідом. Стажувався у Данії, Швейцарії, Австрії.

4 вересня 2004 р. одружився з Наталією Мартинюк. У подружжя народилося двоє дітей, син Владислав (5.08.2006) та донька Яна (27.10.2016).

Згодом працював у різних агрохолдингових підприємствах. Основну роботу поєднував з родинним фермерством в с. Куряни, де мешкав з сім'єю.

З початком повномасштабного російського вторгнення мобілізований до війська. Як старший лейтенант був командиром 2-ї роти 35 окремого стрілецького батальйону. Мав військовий позивний «CLASS».

^ Юний Іван Созанський (у 3-му ряді 5-й ліворуч) із друзями з куреня. Початок 1990-х років

Спершу брав участь у бойових діях на Сумщині, згодом переведений на донецький напрям. У травні 2023 р. отримав контузію від прильоту протитанкової керованої ракети поблизу с. Часів Яр, був госпіталізований до Харкова, де йому встановили штучні барабанні перетинки. Незважаючи на поранення, через 10 днів повернувся на фронт.

Загинув 15 липня 2023 р. в запеклому бою від кулеметного ворожого обстрілу поблизу с. Кліщіївка, що біля Бахмута.

Похований 1 серпня з військовими почестями на сільському цвинтарі в с. Куряни Бережанського р-ну.

Рішенням Головної Пластової Булави від 31 серпня 2023 р.Б. посмертно нагороджений Залізним Пластовим Хрестом № 155. Відзнаку вручено дружині 14 жовтня, під час пластового заходу в підніжжі гори Лисоня на Тернопільщині.

9.05.1999, м. Івано-Франківськ —
28.12.2022, с. Дорожнянка Запорізької обл.

ЮРІЙ СТЕЦИК

Народився у багатодітній родині художників та музикантів Яреми та Наталії з роду Стадник.

Новак рою «Тигренята» гнізда «Лісові бешкетники» ч. 3 (братчики ст. пл. Віталій Козінчук, пл. сен. о. Роман Кострабій, згодом ст. пл. Роман Бажалук).

У 2010 р. став членом гуртка «Єноти» юнацького куреня ч. 99 ім. П. Скоропадського, де тривалий час був гуртковим (виховник ст. пл. Володимир Максимчук, Чок). Пластову Присягу склав 5.10.2011 в урочищі Дем'янів Лаз. Курінний у 2013—2014 роках.

Активний учасник багатьох новацьких та юнацьких заходів, вишколів, мандрівок. Відбув новацькі табори «Таємниці дикого лісу» (2008), «Шовкова держава» (2009), «Мандрівні черевики» (першун, 2010), юнацькі курінні табори «Енд. Гетьманат» (2011), «2799», «На Дніпрових порогах», окружний табір «Ельдорадо» (першун, 2012), крайові табори «Світанкові віхи» (2012), ЮМПЗ у Львові (2012) та «Говерля» (2013).

У 2014 р. відійшов від активного пластування.

Навчався в Івано-Франківській школі № 17, закінчив Івано-Франківську гімназію № 1. Відвідував спортивні секції з футболу, плавання, бойового гопаку та інших бойових мистецтв. 23 липня 2015 р. спільно з батьком та групою альпіністів здійснив сходження на вершину Казбек у Грузії.

Вступив до Національного університету «Львівська політехніка», де здобував спеціальність містобудування, згодом перевівся на факультет архітектури до Національного технічного університету нафти і газу.

^ Новак Юрко Стецик — учасник табору УПН «Мандрівні черевики» — з рідними сестрами Настею та Софією, 28 липня 2010 р.

Залишив навчання і у 2019—2021 роках відбув строкову військову службу в м. Полтава, де склав Присягу, а згодом в м. Гайсин Вінницької обл. В частині, де служив, створив два настінні розписи.

Після демобілізації активно займався музикою. Учасник гуртів та експериментальних музичних проєктів «Трясовина», «Пенсія», «Злипні». Грав на гітарі, бас-гітарі, бубні та цимбалах. Брав участь в організації рейв-вечірок в Івано-Франківську.

Спільно з батьком займався мистецьким оформленням інтер'єрів. Згодом працював у майстерні з виготовлення одягу та сувенірів «Буквиця».

З початком повномасштабного російського вторгнення мобілізований до війська, служив під безпосереднім керівництвом пластуна Назара Лугарева. Мав військовий позивний «Пікассо».

Молодший сержант. Командир відділення 1-го стрілецького взводу 2 стрілецької роти 78-го окремого батальйону 102-ої окремої бригади територіальної оборони імені полковника Дмитра Вітовського.

28 грудня 2022 р. брав участь у ближньому стрілецькому бою з російськими окупантами біля села Дорожнянка, що поблизу м. Гуляйполе Запорізької обл. Там, зі слів побратимів, що були поряд, загинув. Через те, що позиції були зайняті ворогом, тіло залишилося на окупованій території. Саме тому офіційно вважається зниклим безвісти. Рішенням Головної Пластової Булави від 7 лютого 2023 р.Б. нагороджений Залізним Пластовим Хрестом № 142. Відзнаку 21 травня 2023 року, під час пластового відзначення Дня Героїв у Івано-Франківську, отримали батьки, брат та сестри.

Тарас Давидюк

«НА СЬОГОДНІ НЕМАЄ І НЕ МОЖЕ БУТИ ВАЖЛИВІШИХ СПРАВ, НІЖ ВІЙНА. І ЦЕ МАЮТЬ ЗРОЗУМІТИ ВСІ. І НЕ ЛИШЕ ЗРОЗУМІТИ, А Й ДІЯТИ ВІДПОВІДНО», — ці слова Тарас Давидюк написав у Facebook за тиждень до своєї загибелі.

Пластун-виховник з велетенської літери. Очільник нашої «Горинь.інфо» та найпотужніший ідеолог патріотичного виховання молоді Рівненщини. А ще — мій сусід-односелець, який активно поширював календар «ЗНАЙ НАШИХ» серед пластунів, МНКшників та бійців ЗСУ. Тепер він сам буде на червневій сторінці календаря. Слава Герою!

Юрій Журавель, український музикант, художник, аніматор, громадський діяч, актор і сценарист

«ОДЕРЖИМІ» —

курінь УСП ч. 9
ім. Софії Фредро-Шептицької

Старшопластунський курінь «Одержимі» був заснований 16 років тому та налічує 56 членкинь із різних міст: Тернопіль, Київ, Одеса, Івано-Франківськ та Харків, але найбільший ферфель (осередок) знаходиться у Львові, де було засновано курінь. Крім цього, «Одержимі» є й у діяспорі: США, Німеччина, Австрія, Польща, Італія.

Провідними напрямками діяльності куреня є виховництво, інструкторство та адміністрування в усіх уладах, саме тому гасло «Працюй для себе, над собою, учись від народу і учи народ!» чудово висвітлює роботу, яку виконують «одешки».

«Amore-more» — «Ore-re»

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ